

LEDİ FREDERİK

ÜÇ PƏRDƏLİ KOMEDİYA

İştirakçılar

Ledi Frederik Berollz
Ser Cerald O`Mara
Cənab Paradayn Foulds
Markiza Merestonskaya
Markiz Merestonski
Admiral Karlayl
Kapitan Montqomeri
Rouz
Ledi Frederikin dərzişi
Ledi Frederikin qulluqçusu
Tompson
Ofisiant
Əhvalat 1980-ci ildə cərəyan edir.

Birinci pərdə

Səhnə. Monte-Karloda, «Otel de Pari»də nömrə. Dəbdəbəli mebelli iri otaq, sağda və solda qapılar, arxada eyvana çıxan pəncərə. Onların arasından ulduzlu cənub göyü görünür. Bir küncdə fortepiano var, o biri küncdə üstünə səliqəylə vərəqlər düzülmüş soba yanır.

Yaraşıqlı libasda olan ledi Mereston vərəqləri oxuyur. O, qırxyaşlı cazibədar bir qadındır. Qəzeti kənara qoyub tələsmədən zəngi basır. Nökər peyda olur.

Ledi Mereston. Cənab Paradayn Foulds gəlib?

Nökər. Bəli, miledi.

Ledi Mereston. Mehmanxanadadı?

Nökər. Bəli, miledi.

Ledi Mereston. Dalınca adam göndərib xəbər eləyin ki, onu gözləyirəm.

Nökər. Bağışlayın, miledi, amma o cənab xahiş eləyib ki, onu narahat eləməsinlər.

Ledi Mereston. Dəlixana! Cənab Foulds mənim qardaşımdı. Bu dəqiqə onun dalınca gedin.

Nökər. Vestibüldə onun kamerdineri dayanıb, bəlkə, xanım özü onunla danışa?

Ledi Mereston. Cənab Fouldsun qəbulu nazir qəbulu kimi bir şeydi, ora düşmək müşkül məsələdi. Onun nökrəni çağırın.

Nökər. Baş üstə, miledi.

(Nökər çıxır və az sonra cənab Fouldsun adamı Tompson peyda olur.)

Tompson. Xanım məni görmək istəyirdi?

Ledi Mereston. Axşamın xeyir, Tompson. Ümidvaram ki, yolda problem-zad yaranmayıb.

Tompson. Əlbəttə, miledi. Cənab Fouldsun evinə gedən yolda heç vaxt problem olmur.

Ledi Mereston. Dənizdə dalğa-zad da olmur?

Tompson. Olmur, miledi. Əgər dəniz cızığından çıxsə, cənab Foulds onun dalğalarını da cəzalandırar.

Ledi Mereston. Cənab Fouldsa çatdırın ki, onu tez görmək istəyirəm.

Tompson (*Saata baxa-baxa*). Üzr istəyirəm, miledi, amma cənab Foulds xahiş eləyib ki, onu saat ona qədər narahat eləməsinlər. İndi beş dəqiqə işləyib, mən onun əmrini poza bilmərəm.

Ledi Mereston. Axı o, nə işlə məşğuldu?

Tompson. Təsəvvürüm belə yoxdu, miledi.

Ledi Mereston. Siz çoxdan cənab Fouldsun yanında işləyirsiniz?

Tompson. İyirmi beş ildi, miledi.

Ledi Mereston. Onun hər gün nə edəcəyini siz, yəqin, dəqiqəbədəqiqə bilirsiniz.

(*Paradayn içəri keçir. O, yaşı qırxı adlanmış çox şıq geyimli bir kişidi. Özünəinamlı, kübar, yerini biləndi. Beləsini heç vaxt özündən çıxara, həvəsdən sala bilmərsən. O, Ledi Merestonun son sözlərini eşidir.*)

Foulds. Mən Tompsonu işə götürəndə dedim ki, ən çətin iş özünü görməzliyə vurub hər şeyi görməkdi.

Ledi Mereston. Əziz Paradayn, mən səni düz iki ildi, gözləyirəm. Sən nədən belə canımı çəkirsən.

Foulds. Mən sənin öpüşünə dözə bilərəm, amma bu qabalığı yığışdır.

Ledi Mereston (*Onun yanaqlarından öpərək*). Bu zarafatlar əbədi boyuna biçilib. Niyə o dəqiqə gəlmədin?

Foulds. Əzizim, uzun yoldan sonra adam dincəlməlidir, ya yox? Burada əsəbləşməli nə var? Qatarla düz iyirmiyeddisaatlıq yoldu. Üstümə bu boyda hücumdan sonra gərək özümə gələm

Ledi Mereston. Məni güldürmə. Əminəm ki, sənə hücum-zad olmayıb.

Foulds. Mən ruhuma olan hücumu nəzərdə tuturam. Mənim yaşımda bu, naz-qəmzə kimi görünə bilər, amma Londondan Monte-Karloya səyahət, həqiqətən də, məni əldən saldı.

Ledi Mereston. Şübhə eləmirəm ki, sən bu əziyyətin acısını yaxşıca şam eləməklə canından çıxarmısan.

Foulds. Mən heç şam eləmişəmmi?

Tompson (*Sakitcə*). Siz şorba yediniz, ser?

Foulds. Yadımdadı, mən ona baxa-baxa qaldım.

Tompson. Balıq şorbası, ser.

Foulds. Mən qalxanbalığı qızartmasıyla oynaya-oynaya qalmışdım.

Tompson. Sonra Rossininin qat-qat piroqu, ser.

Foulds. Bu yemək məndə heç bir təsir buraxmadı.

Tompson. Dana filesi təmtəraqlı görünürdü.

Foulds. Ayaqqabı dabanından da bərk ili, Tompson. Kimə lazımdısa, şikayət eləyin.

Tompson. Qırqovul qızartması, ser.

Foulds. Hə, indi fazan da yadıma düşür.

Tompson. Desertə şaftalılı dondurma, ser.

Foulds. Çox soyuq idi, Tompson. Adamın az qala dili də donurdu.

Ledi Mereston. Hə, əziz Paradayn, səni dəbdəbəli naharla təmin eləyiblər.

Foulds. Mən artıq elə bir yaşdayam ki, məhəbbət, şərəf, var-dövlət hamısı yaxşı qızardılmış bifşteksin yanında sönük görünür. Siz gedə bilərsiniz, Tompson.

Tompson. Çox sağ olun, ser.

(Çıxır).

Ledi Mereston. Ayıb deyilmi, Paradayn, mən həyəcandan özümə yer tapa bilmədiyim bir vaxtda, sən özünü ləziz yeməklərin ixtiyarına verirsən.

Foulds. Belə çıxır ki, həyəcan keçirmək sənin xeyrinədi. Çünki indi heç vaxt olmadığı qədər gözəl görünürsən.

Ledi Mereston. Bədi, məni doladın, sənə sözüm var.

Foulds. Mən sənin teleqramını alan kimi yola düzəldim. De görüm, nə baş verib.

Ledi Mereston. Əziz Paradayn, Çarlz dəlicəsinə vurulub.

Foulds. İyirmiikiyaşlı adam üçün burada qeyri-adi nəşə yoxdu. Əgər istədiyi yarayırsa, onu evləndir, adlı-sanlı dul qadın statusunu da özündə saxla. Əgər yaramırsa, o qıza beş yüz funt verib Parisə, ya da Londona göndər. Orada o, öz gözəlliyinə müştəri tapar.

Ledi Mereston. Əgər bacarsaydım, nə dərdim vardı. Bilirsənmi, söhbət kimdən gedir?

Foulds. Əzizim, mənim tapmacadan zəhləm gedir. Şübhəsiz ki, ildə beş min gəliri olan gənc markizə ikrahla baxmayan xeyli xanım tapılar.

Ledi Mereston. Həmin xanım Ledi Frederik Berollzdu.

Foulds. Bax, bu gözlənilməz oldu.

Ledi Mereston. Qadın ondan on beş yaş böyükdü.

Foulds. Yəni anası yerində deyil. Bu özü nədənsə xəbər verir.

Ledi Mereston. O, saçlarını rəngləyir.

Foulds. Özü də zövqlə rəngləyir.

Ledi Mereston. Sifətinə də şəkil çəkir.

Foulds. Özü də Təsviri Sənət Akademiyasının üzvlərinin çoxundan yaxşı çəkir.

Ledi Mereston. Yazıq Çarli, sadəcə, onun toruna düşüb. Səhərlər onunla at çapır, nahardan sonra maşınla gəzir, gecənin yarısınıacan da kazinoda ilişib qalır. Mən onu heç görmürəm.

Foulds. Haradan bilirsən ki, ledi Frederikin ondan nəşə umacağı var?

Ledi Mereston. Paradayn, məni güldürmə. Hamı bilir ki, onun cibində siçan oynayır, xirtdəyəcən borc içindədir.

Foulds. Gərək minanı yaxşı yerdə gizlətməyi bacarasan. Bizim zamanədə kübar

qadının həyatı göz qabağında olan dilemmadan ibarətdi: ya müflisləşmə, ya da boşanma işiylə əlaqədar məhkəmə.

Ledi Mereston. Görən, onda bu cür şıq geyimlər haradandı? Bax, taleyin oyunu buna deyirlər. Olub-qalan nüfuzunu da itirəndən sonra qadın şəkil kimi görünməyə başlayır.

Foulds. Əzizim, bir fikirlə özünə təskinlik ver ki, o, gec-tez cəhənnəm odunda yanmalı olacaq.

Ledi Mereston. Kafirlik kimi qəbul eləmə, ancaq elə bilirəm, o dünyada ağ libaslar və qanadlar mənim bu dünyada gördüklərimə heç də layiqli kompensasiya deyil.

Foulds. Mən elə bilirdim ki, o, müflisləşmənin biraddımlığındadı, amma gözlənilmədən özünə yeni ekipaj alır. Sən ciddi o fikirdəsən ki, Çarli onunla evlənmək üçün əldən gedir?

Ledi Mereston. Azca da şübhəm yoxdu.

Foulds. Bəs məndən nə istəyirsən?

Ledi Mereston. Tanrı xatirinə bu izdivaca mane olmağını. Bir də ki Çarlinin cəmiyyətdə çox gözəl mövqeyi var, onu parlaq karyera gözləyə bilər. Hətta baş nazirə qədər! Belə bir oğlanın belə bir qadınla evlənməsinə necə imkan vermək olar?

Foulds. Əlbəttə, sən ledi Frederiki tanıyırsan, eləmi?

Ledi Mereston. Əziz Paradayn, biz onunla çox gözəl münasibətlərdəyik. Niyə axı mən onu davaya təhrik eləyim? Yaxşısı budur, mən onu səninlə birlikdə nahara dəvət eləyim.

Foulds. Belə işlərdə qadınların kişilər qarşısında, şəksiz, üstünlüyü var. Vicdan əzabı deyilən şey qadınlara yaddı, üstəlik, onlar Corc Vaşinqton kimi yalan danışmağa həmişə hazırdılar.

Ledi Mereston. Mənim gözümdə o qadın səfilin birisidi. Mən sənə açıq deyirəm: oğlumu onun caynaqlarından xilas eləmək üçün hər yola gedəcəm.

Foulds. Yalnız əsl mərhəmətli qadın ən naqis üsullarla belə istəyinə mütləq nail olacağını bu cür sakitcə bəyan eləyə bilər.

Ledi Mereston (*Ona baxaraq*). O qadının həyatında mütləq nəşə qaranlıq məqamlar olmalıdır. Əgər dərinə getsəm...

Foulds (*Yumşaq tərzdə*). Hər halda, mən sənə necə kömək eləyə bilərəm?

Ledi Mereston. Ən yaxşı detektiv keçmiş cinayətkar olandı.

Foulds. Əzizim, ürəyindəkini açıb demək heç də nəsihətbazlıq deyil.

Ledi Mereston. Sən böyük var-dövlət yığmısan. Əgər hər kəsə əməlinə görə qiymət verilsəydi, indi dəbdəbə içində üzməzdin, acından ölərdin.

Foulds. Mənim uzaq qohumlarımla maraqlı adəti var. Qəliz məqamlarda onlar əcdadlarının yanına yollanırlar.

Ledi Mereston. Bütün ömrün boyu sən dözülməzin, yaramazın birisi olmusan. Böyür-başındakı dostların da əclaflar yığnağından ibarət olub.

Foulds. Mənim kübar cəmiyyət barədə bilgilə, sənə sonsuz qətiyyətinlə biz köməkə xanıma ciddi rəqib ola bilərik.

Ledi Mereston. Camaat arasında söhbət gəzir ki, sən bir vaxtlar ona dəlicəsinə

vurulmuşan.

Foulds. Camaat arasında söhbət ancaq eşşəklərin qulağının eşitdiyi eşşək anqurtısıdı.

Ledi Mereston. Hər halda, sizin münasibətlər çoxmu dərinə getmişdi? Əgər sən Çarliylə dərhləşsən, ona münasibətləriniz haqda danışsan...

Foulds. Əziz Mod, təəssüf ki, heç bir münasibət-filan olmayıb.

Ledi Mereston. Yazıq Corc o vaxt bu tarixçədən əməlli-başlı narahat olmuşdu.

Foulds. Sənin mərhum ərin kifayət qədər dindar adam olduğundan söhbət ona yaxın insanlardan gedəndə həmişə işin pis tərəfinə inanırdı.

Ledi Mereston. Lazım deyil, Paradayn, bilirəm, sizin bir-birinizi görənlə gözləyən yox idi, amma yadda saxla ki, mən onu bütün qəlbimlə sevirdim. Onun ölümündən sonra hələ də toxtaya bilmirəm.

Foulds. Əzizim, özün də bilirsən ki, mən heç vaxt sənin xətrinə dəymək istəməyirəm.

Ledi Mereston. Dərinə getsək, günah sənin özündəydi. Bəli, o əsl dindar idi, ümumi kilsə tərəfdarlarının rəhbəri idi, sənin həyat tərzinə də nifrət eləyirdi.

Foulds (*Ruhani intonasiyası ilə*). Şükür ki, öz ömür payımda kifayət qədər günaha bata bilmişəm!

Ledi Mereston (*Gülərək*). Sən düzələn deyilsən, Paradayn. Amma indi mənə kömək eləyəcəksən. Corcun ölümündən sonra mən oğlumla kifayət qədər qapalı yaşamışam, indi tamamilə köməksizik. Əgər Çarli o qadınla evlənsə, mənim ürəyim partlar.

Foulds. Bacardığımı eləyəcəm. Deyəsən, hətta vəd də verə bilərəm ki, mənim bütün cəhdlərim boş çıxacaq.

(*Qapı taybatay açılır. Ledi Frederik, ardınca iyirmiikiyaşlı gənc oğlan Mereston içəri girir. Bir qədər sonra Ledi Frederikin qardaşı, yaraşıqlı, qəddi-qamətli Ser Cerald O`Mara, onun ardınca kapitan Montqomeri, Admiral Karlayl və onun qızı Rouz peyda olur.*) Otuz-otuzbeşyaşlı gözəl irland qadın Ledi Frederik çox zövqlə geyinib. O həddən ziyadə hərəkətlidir. Görünür ki, irlandayağı qayğısızdı və sabahı düşünmək belə istəmir. Əgər kimisə özünə cəlb etmək istəyirsə, irland aksentinə keçir. Özü də əla bilir ki, belə eləyəndə misli-bərabəri olmur. Özünə baxan və saçlarına sığal verən otuzbeşyaşlı kapitan Montqomeri kifayət qədər qılıqlıdır. Admiral sözü üzə deyən və qaba bir kişidi. Ondoqquzyaşlı Rouz sadələvh bir qızıdı.

Mereston. Bu da onlar.

Ledi Frederik (*Təsvir eləmək mümkün olmayan bir çevikliklə hər iki əlini Fouldsa uzadır*). Paradayn! Paradayn! Paradayn!

Mereston. Mənim həm müəllimim, həm də tərbiyəçim olan dayım!

Foulds (*Ledi Frederikin əlini sıxır*). Eşitdim, kazinoda olmusunuz.

Ledi Frederik. Çarli son qəpiyinəcən uduzdu, mən də ona ürək-dirək verirdim.

Ledi Mereston. Çarli, mənim əziz oğlum, sənin belə işlərlə məşğul olmağından heç xoşum gəlmir.

Mereston. Anacan, mən cəmi onca min frank uduzdum.

Ledi Frederik (*Fouldsa*). Belə görürəm, siz həmişə yaxşı əhvaldasınız.

Foulds. Şübhəli komplimentlərə ehtiyac yoxdu. Bəlkə, sabah xəstələndim, hə?

Ledi Frederik. Siz admiral Karlaylla tanışsınız eləmi? Bu da mənim qardaşım Ceralddı.

Foulds (*Onun əlini sıxaraq*). Xoş gördük.

Ledi Frederik. (*Təqdim edərək*). Kapitan Montqomeri.

Kapitan Montqomeri. Mənə elə gəlir, biz görüşmüşük.

Foulds. Bunu eşitməyə çox şadam. Salam. (Merestona müraciətlə) Monte-Karloda vaxtını yaxşımı keçirirsən, Çarlz?

Mereston. Bə-bəli.

Foulds. Nə işlə məşğulsan?

Mereston. Belə də, or, orda da... bur, burda da hər yerdə stoldu.

Foulds. Sükanı belə saxla, balaca. Çox şadam ki, özünü vərəsəlik qanunvericiliyinə uyğun olaraq üzərinə düşən vəzifələrə layiqincə hazırlayırsan.

Mereston (*Gülərək*). Məzələnmə, Paradayn dayı.

Foulds. Sevindirici haldı ki, sən artıq jarqonları da mənimsəyirsən.

Mereston. Əgər artıq London faytonçusunun gözünün odunu ala, hazır cavablıqla bir qadını hayıl-mayıl edə bilirsənsə, sənün üçün Lordlar Palatasında işləmək elə də çətin məsələ deyil.

Foulds. Sənə ciddi bir xəbərdarlığım var, mənim balam. Sənün var-dövlətin və mövqeyin qarşında parlaq imkanlar açıq. Amma bütün bunları sağa-sola səpələsən, gələcəyini zibilxanaya atmış olacaqsan. İndi üfüqlər aydınlaşıb, Britaniya yeni liderinin zühurunu gözləyir. Bununla yanaşı, həm də ingilislər öz liderlərinin adı, gözəçarpmayan məxluq olmasını xoşlayırlar. Liderin bacarıqlı və səriştəli olması onlarda ümitsizlik yaradır, onun hərtərəfli şəxsiyyət olması boğazlarından keçmir, hazır cavablıqla isə qəti dözümləri yoxdu. Misal üçün zavallı lord Parnabinin taleyi. Uzaqgörənliyi ona baş nazir vəzifəsini tutmağa imkan versə də, şəxsi keyfiyyətlərinin güdazına getdi. Axı ölkənin taleyini nitqləri ütülü, səmimi olan, ağıl istər-istəməz qılıncoynadanın dəqiq zərbələrini yada salan çevik və uzaqgörən birisinin ixtiyarına vermək olar? Odur ki, hamının gözündə lord Parnabi, sadəcə, çərənçi və yüngülxasiyyət bir insan idi. Biz belələrinin həyat prinsiplərinə şübhəylə yanaşıyıq, mənəviyyatlarından ciddi şəkildə ehtiyatlanırıq. Odur ki, sözlərimə diqqətlə qulaq as, əziz balam, diqqətlə qulaq as. Uzun nitqlərini bəlağətli, cansıxıcı sözlərlə zənginləşdirmə, ağır söhbətlərinə çox da duz-filan qatma, qoy şit olsun. Diqqət elə ki, təşbəhlərdə təxəyyülünə çox da sərbəstlik verməyəsən, beynini hamının qabağında açıb-qoyma, ən ayıblı sır kimi dərin bir yerdə gizlə. Və ən əsası, əgər yumor hissin varsa, onu biryolluq sil, at, küləklərin ixtiyarına ver.

Mereston. Əziz dayı, sizin sözləriniz məni təsirləndirdi. Bundan sonra səfəhlər səfehli olacam.

Foulds. Bax, bu, ayrı məsələ, mənim balam.

Mereston. Ən ağırçəkili əttökən olacam.

Foulds. Artıq indidən sənün sinəni ordenin necə bəzədiyini görürəm. Onu almaq üçün heç bir zəhmət tələb olunmur!

Mereston. Bundan sonra mənim çıxışlarım hamıya dərin yuxu gətirəcək.

Foulds (*Onun əlindən tutaraq*). Baş nazir vəzifəsi sənə lap boyuna biçilib.

Ledi Mereston. Əziz Paradayn, yatmazdan əvvəl gəl bir az eyvanda gəzişək.

Foulds. Sən də nəvazişlə bütün son qiybətləri mənim qulağıma de gəlsin.

(*Foulds ona şalını çiyinə atmağa kömək eləyir.*)

Ledi Frederik. Admiral, sizinlə danışmaq olarmı?

Admiral. Əlbəttə. Nə qulluq eləyə bilərəm?

(*Ledi Frederik və Admiral söhbət etdiyi müddətdə o birilər yavaş-yavaş dağılışırlar.*)

Söhbət zamanı Ledi Frederik irland aksentindən istifadə eləyir.)

Ledi Frederik. Kefiniz yaxşıdır mı?

Admiral. Tamamilə.

Ledi Frederik. Çox şadam. Çünki sizə nikah təklifiylə müraciət etmək istəyirəm.

Admiral. Əzizim, siz məni yaman yerdə yaxaladınız.

Ledi Frederik (*Gülərək*). Öz adımdan yox.

Admiral. Aha, aydındı.

Ledi Frederik. Məsələ burasındadı ki, mənim qardaşım Cerald sizin qızınıza evlənmək təklifi eləyib, o da razılaşıb.

Admiral. Ledi Frederik, Rouz, olsa-olsa, hələ dəcəl qızıcığazın birisidi. Ərə getmək onun üçün hələ tezdi.

Ledi Frederik. Gəl ehtirasları daha da coşdurmayaq, hər şeyi təmkinlə müzakirə eləyək.

Admiral. Bu barədə eşitmək belə istəmirəm. O cavan oğlan lütün birisidi.

Ledi Frederik. Xoşbəxtlikdən, əvəzində, siz varlısınız.

Admiral. Necə?

Ledi Frederik. Siz deyirdiniz ki, İrlandiyada torpaq almaq heç də pis olmazdı. Orada Ceraldın evindən yaxşısını tapa bilməzsən: özülü çox möhkəmdi, cıncıllıdır. Yelizavetinsk memarlığı üslubu sizi lap heyran edəcək.

Admiral. O üslubdan zəhləm gedir.

Ledi Frederik. Çox gözəl! Axı həmin malikanə hələ on səkkizinci əsrdə yanmışdı. Sonralar onu Georgian üslubunun ən yaxşı ənənələrinə uyğun yenidən tikdilər.

Admiral. Hm.

Ledi Frederik. Təsəvvür edirsinizmi, dizləriniz üstə oğlan nəvələrinizi yelləyəcəksiniz.

Admiral. Birdən qız oldu?

Ledi Frederik. Bizim nəsildə qız nadir hallarda olur.

Admiral. Bir də deyirəm ki, mən bu haqda eşitmək belə istəmirəm.

Ledi Frederik. Yaşına görə, ölkənin ikinci baroneti. Məncə, heç də pis səslənmir.

Admiral. Rouzu geriye, İngiltərəyə göndərməli olacam.

Ledi Frederik. Həm də ürəyini çatladacaqsınız, eləmi?

Admiral. Qadın ürəyi qədimi çini qab kimi bir şeydi, çat-mat ona heç nə eləyə bilməz.

Ledi Frederik. Admiral, siz mənim ərimi tanıyırdınız mı?

Admiral. Bəli.

Ledi Frederik. Mən ona on yeddi yaşında ərə getmişəm. Çünki bir başqasını dəlicəsinə sevsəm də, anam onu daha yaxşı namizəd hesab eləyirdi. Toyumuzdan heç iki həftə keçməmişdi ki, bir gün xirtdəyəcən içkili halda evə gəldi. O vaxtacan mən bir dəfə də sərxoş adamı belə yaxından görməmişdim. Məlum oldu ki, demə, o, necə deyərlər, gillətməyin həvəskarıymış. Mən dəhşətə gəldim. On il onunla hansı əzaba qatlaşıb yaşadığımı təsəvvürünüzdə belə gətirə bilməzsınız. Gizlətmirəm, həyatım boyu az səfehlik eləməmişəm, amma Tanrı özü şahiddi ki, həm də nə əzablardan keçmişəm.

Admiral. Hə, bilirəm.

Ledi Frederik. İnanın, əgər iki sütün ürək bir-birini tutubsa, yaxşısı budur, onları evləndirəsən. Bizim zamanəmizdə məhəbbət elə qəhətə çıxıb ki. İşdi, əgər sənə rast gəlibsə, nəbadə onu qaçırasan.

Admiral. Bağışlayın, amma mənim qərarım qətidir.

Ledi Frederik. Bəlkə, Nelson kimi sən də qərarını dəyişəsən? Rouza qarşı belə amansız olmayın! Axı o, Ceraldı sevir. Bu xoşbəxtliyi onlardan almayın. Oldu? Özünüzdə çox sağ ol qazanın.

Admiral. Sizin xətrinizə dəymək istəmirəm, amma mənə məlum namizədlər arasında Cerald ən uyğun gəlməyənidi.

Ledi Frederik (*Sevinclə*). Bilirdim ki, razılığa gələcəyik. Səhər elə ona da belə dedim.

Admiral. Məndə olan məlumatlara görə, onun mülkü girov qoyulub.

Ledi Frederik. Ona bir penni də verən yoxdu. Əgər istəyən olsaydı, Cerald çoxdan borc pul alardı.

Admiral. Deməli, onun təqaüddən başqa gəlir yeri yoxdu.

Ledi Frederik. Amma zövqü bədxərclik tələb eləyir.

Admiral. O, qumarbazın birisidi.

Ledi Frederik. Əvəzində, necə gözəldi.

Admiral. Nə?

Ledi Frederik. Şadam ki, fikirlərimiz üst-üstə düşür. Bircə qalır, gəncləri bura çağırıb öz xeyir-duamızı verək.

Admiral. Mən bu izdivaca razılıq verməzdən əvvəl gərək sizin qardaşınız...

Ledi Frederik. Lənətlənsin?

Admiral. Bəli, madam, lənətlənsin.

Ledi Frederik. Mənə diqqətlə qulaq asın.

Admiral. Ledi Frederik, sizi xəbərdar eləmək istəyirəm. mən qərarı bir dəfə qəbul eləyirəm və heç vaxt dəyişmirəm.

Ledi Frederik. Bu, mənə ləzzət eləyir. Əlbəttə, kişi gərək kişi ola. Sizin gücünüz və qətiyyətiniz həmişə məni bərk təsirləndirib.

Admiral. Bu tərəfini bilmirəm, amma mən dediyim sözün yiyəsiyəm.

Ledi Frederik. Lap gözəl. Beşcə dəqiqədən sonra deyəcəksiniz ki, Cerald sizin gözəl Rouzla evlənə bilər.

Admiral. Yox, bir də yox.

Ledi Frederik. Bu inadkarlıq nəyə lazımdı? Bu inadkarlıq qəti sizə yaraşmır.

Admiral. Bu, inadkarlıq deyil. Bu, qətiyyətdi.

Ledi Frederik. Dərinə getsək, Ceraldın yaxşı cəhətləri də az deyil. O, sizin qızınıza sadıqdi. Düzdü, bir az dəli-doludur, amma bu xasiyyət istənilən gəncə ləkə gətirməkdən çox, yaraşıq verir.

Admiral (Kobudluqla). Belə de, mənə taxta kürəkən lazım deyil.

Ledi Frederik. O evlənən kimi dərhal nümunəvi ərə çevriləcək.

Admiral. O axı qumarbazdı, mən bununla barışa bilmərəm.

Ledi Frederik. Əgər o, bir də karta əl vurmayaçağına söz versə necə? Nədən siz belə çürükçüsünüz? Məni qəbrə uzatmaq istəyirsiniz?

Admiral (Həvəssiz). Mən bax, belə eləyəcəm. Əgər o, bir il kart oynamasa, bu izdivaca razılıq verəcəm.

Ledi Frederik. Siz lap ürəksiz. *(Qeyri-ixtiyari olaraq onun boynuna sarılıb öpür. Admiral hiss olunacaq qədər heyrlənib.)* Üzr istəyirəm, özümü saxlaya bilmədim.

Admiral. Bax, bunun qəti əleyhinə deyiləm.

Ledi Frederik. Doğru sözündü, müəyyən mənada siz heyrtəmiz insansınız.

Admiral. Siz belə hesab eləyirsiniz?

Ledi Frederik. Bəli, məhz belə.

Admiral. Mən istərdim ki, evlilik təklifi şəxsən sizin dilinizdən səslənsin.

Ledi Frederik. Mənə gəlincə, əziz admiral, ümidlərim çoxdan həyatda çəkdiklərimə qurban gedib. Uşaqlara demək lazımdı. *(Çağırır.)* Cerald bura gəl. Rouz! *(Cerald və Rouz içəri keçir.)*

Ledi Frederik. Rouz, mən həmişə elə bilmişəm ki, sizin atanız təbiətin möcüzəsidir.

Rouz. Ata, səndən bir dənədi.

Admiral. Mən sizin nikahın qəti əleyhinəyəm, amma ledi Frederikə imtina eləmək iqtidarında deyiləm.

Cerald. Sizə dərin təşəkkürlər, admiral, mən Rouza layiqli ər olmaq üçün əlimdən gələni eləyəcəm.

Admiral. Belə tez yox, cavan oğlan, iş dərhal görülmür. Mənim şərtim var.

Rouz. Ata!

Ledi Frederik. Cerald bir il özünü nümunəvi aparmalıdır. Sonra evlənə bilərsiniz.

Rouz. Əgər özünü nümunəvi aparsa, adi birisi olacaq.

Ledi Frederik. Mütləq olacaq. Bütün yaxşı ərlərin hamısı dözülməz adilərdir.

Admiral. Rouz, əzizim, get yat. Mən də bir qəlyan çəkib, yan otağa keçəcəm.

Rouz (Ledi Frederiki öpərək). Gecəniz xeyrə qalsın, siz ən, ən... Bu mərhəmətinizi heç vaxt unutmaram.

Ledi Frederik. Sonra, nikahda bir neçə il yaşayandan sonra mənə təşəkkür eləyərsən.

Rouz (Ceralda əlini uzadaraq). Gecən xeyrə qalsın!

Cerald. *(Rouzun əlini sıxıb üzünə baxaraq.)* Xeyrə qarşı!

Admiral (Kobudluqla). Mənim arxamda belə eləmək heç də vacib deyil.

Rouz (Dodaqlarını uzadaraq). Gecən xeyrə qalsın. *(Admiral Rouzu öpür və onlar çıxırlar.)*

Ledi Frederik. Ay on səkkiz yaşı, hardasan?

(O, üzündən yağan əndasız yorğunluqla kresloya yayxanır.)

Cerald. Nə məsələdi?

Ledi Frederik *(Diksinərək)*. Elə bilirdim, getmisən. Hər şey qaydasındadı.

Cerald. Gizlətmə, aç tök.

Ledi Frederik. Mənim zavallı qardaşım, bir bilsəydin. Mən elə narahatam ki, nə eləyəcəyimi bilmirəm.

Cerald. Pul məsələsidi?

Ledi Frederik. Bir il əvvəl and içdim ki, ayağımı yorğanıma gözə uzatmaqla yaşayacam. Bu da məni müflis elədi.

Cerald. Əzizim, bu, necə ola bilər?

Ledi Frederik. Özüm də bilmirəm. Bu, dəhşətli ədalətsizlikdi. Qərribədi, nə qədər yığcam olmaq istəyirəmsə, bir o qədər bədxərclik eləyirəm.

Cerald. Məgər borc almaq olmaz?

Ledi Frederik *(Gülərək)*. Artıq almışam. Elə dərd də burasındadı.

Cerald. Yenə borc al.

Ledi Frederik. Cəhd elədim. Mənə bir penni belə verən tapılmadı. İndi axmaq yoxdu.

Cerald. Dedinmi, sən istənilən sənədi imzalamağa hazırsan?

Ledi Frederik. Mən elə ümitsizlik içindəydim ki, dedim, ikimiz də hər şeyə imza atmağa hazırıq. Dik Koenə dedim.

Cerald. İlahi, bəs o, nə cavab verdi?

Ledi Frederik *(Yəhudi aksentini imitasiya eləyər-eləyər)*. Əzizim, bu bir vərəqlik kağızın mənə nə xeyri var?

Cerald *(Ucadan qəhqəhə çəkərək)*. Tanıyıram, özüdür ki, var.

Ledi Frederik. Gəl mənim işlərimdən danışmayaq. Elə bir vəziyyətdəyəm ki, işlərim yadıma düşəndə az qalıram, havalanam.

Cerald. Hər halda, pul sarıdan vəziyyət necədi?

Ledi Frederik. Gərək biləsən? Onda al gəldi. Dərzimə yeddi yüz funt borcum var, ötən il iki dəhşətli veksəl imzaladım – biri min beş yüz, o biri iki min funt. Sabah vaxt tamam olur. Əgər pul tapa bilməsəm, müflisləşmə işi üzrə məhkəmə qarşısında dayanmalı olacam.

Cerald. Axı bu artıq ciddi məsələdi.

Ledi Frederik. Ciddidən də ciddi. Bunun nəylə qurtaracağını fikirləşəndə adamı vahimə basır. Adətən, dolaşq vəziyyətlərə düşəndə, elə bil, nəşə baş verir, məni yenidən ayağa qaldırır. Keçən dəfə Elizabet xala apopleksik zərbədən dünyasını dəyişdi. Yeri gəlmişkən, bu elə də xeyir gətirmədi, axı matəm mərasimi dəhşətli xərc tələb eləyir.

Cerald. Niyə axı sən ərə getməyəsən?

Ledi Frederik. Əzizim Cerald, özün bilirsən ki, tale oyununda mənimki heç vaxt gətirmir.

Cerald. Amma Çarli Mereston sənəin dərdindən dəli-divanədi.

Ledi Frederik. Bu, hamıya məlumdu.

Cerald. Ona ərə get.

Ledi Frederik. İlahi, mən onun anası yerindəyəm.

Cerald. Boş-boş danışma. Sən cəmi onca il ondan böyüksən. İndi ağılı-başı yerində olan bir gənc də ondan yaşca balaca olanı özünə arvad eləmir.

Ledi Frederik. O elə xoşsifətdi. Onun həyatına bu badalağı vura bilmərəm.

Cerald. Bəs, Montqomeri? Pulunu yığıb-yığıdırmaq olmaz, özü də pis deyil.

Ledi Frederik (*Heyrətlə*). Əzizim, mən onu zorla tanıyıram.

Cerald. Sual belə qoyulub: ya ər, ya gor, yəni məhkəmə.

Ledi Frederik. Bu da Çarli. Sən mənim canım, onu buradan apar. Paradaynla danışmaq istəyirəm.

(*Paradayn, Foulds və Mereston daxil olur*).

Foulds. Ledi Frederik, siz hələ buradasınız?

Ledi Frederik. Gördüyünüz kimi.

Foulds. Biz eyvanda gəzişirdik.

Ledi Frederik (*Merestona*). Dərrakəli dayınız sizə lazımı dərs keçdimi?

Foulds. Necə, necə?

Mereston. İnanmıram ki, o istədiyi çox şeyə nail ola bildi.

Foulds (*Açıq ürəklə*). İstədiyi hər şeyə, mənim balam. Özünü əsl iblis sayanın kim olduğunu elə hamı görür. Yeri gəlmişkən, saat neçədi?

Cerald. Təxminən, on bir.

Foulds. Belə! Sənin neçə yaşın var, Çarli?

Mereston. İyirmi iki.

Ledi Frederik. Çarli mənim icazəmdən əvvəl yata bilməz. Doğrudur?

Mereston. Tamamilə.

Foulds. Dostum, mənim ledi Frederiklə söhbət eləmək istədiyimi sənin ağıllı başın başa düşməyibmi?

Mereston. Amma mənim bu ağıllı başım ledi Frederikin səninlə söhbət eləmək istədiyinə əmin deyil.

Cerald. Çarli, gəl biz bilyard döyüşünə gedək.

Mereston. Doğurdanmı, siz bu qoca əzazil insanla təkliddə qalmaq istəyirsiniz?

Foulds. Gənc oğlan, niyə boyalı saçlarıma hörmət eləmirsiniz?

Ledi Frederik. Biz neçə ildi, görüşürük.

Mereston. Eybi yox qoy belə olsun. Amma sabah mütləq gəzintiyə çıxacağıq.

Ledi Frederik. Mütləq. Amma nahardan sonra.

Foulds. Üzr istəyirəm, nahardan sonra Çarlz mənimlə Nitsaya gedəcək.

Mereston (*Ledi Frederikə*). Hər şey qaydasındadı. Mən, həqiqətən də, ora getməyə hazırlaşdım, amma təxirə salmaq da olar.

Ledi Frederik. Bax, danışdıq. Gecəniz xeyrə qalsın. (*Mereston Ceraldla çıxır. Ledi Frederik dönüb təbəssümlə Paradayn Fouldsa baxır.*)

Ledi Frederik. Nə məsələdi?

Foulds. Nə məsələdi?

Ledi Frederik. Gözəl görünürsən, Paradayn.

Foulds. Sağ ol.

Ledi Frederik. Buna necə müəssər olursan?

Foulds. Gec yatıram, heç vaxt çarpayıma erkəndən uzanmıram, ürəyim istəyəni yeyirəm, susayanda içirəm, ən tünd siqarlar çəkirəm, idmanla-zadla məşğul olmuram. Ən əsas istənilən şəraitdə özümü darıxmağa qoymuram.

Ledi Frederik. Təəssüf ki, şəhəri belə tələsik tərk eləməli oldun. Əyləncələrindən ayrılmalı oldun.

Foulds. Oldu, olmadı, onsuz da, mən Rivyeraya hər il gəlirəm.

Ledi Frederik. Elədi, amma axı hələ mövsüm başlamayıb.

Foulds. Hələ ortayaşılıq girdabına o qədər batmamışam ki, məndə vərdişlər yarana.

Ledi Frederik. Əziz Paradayn, srağagün ledi Mereston qarışıq hisslər keçirərək poçta gedib sənə bax, bu məzmununda bir teleqram vurub: «Tez gəl, sənin təcili köməyin lazımdı. Çarli hiyləgər bir qadının toruna düşüb. Mod». Düz dedim?

Foulds. Düz geyinən bir qadının səhv eləyəcəyini ağıma da gətirmərəm.

Ledi Frederik. Sən də yerindən qopub bacının xilasına gələndə qəflətən məlum olur ki, bu hiyləgər qadın sənin sadıq nökrəndi.

Foulds. Əgər belə ağıllı olmasaydın, əvəzin olmazdı.

Ledi Frederik. Nə eləmək fikrin var?

Foulds. Əzizim, mən polis deyiləm, olsa-olsa, məsum və subay bir qocayam.

Ledi Frederik. Hansı ki, anasından da bədi, hansı ki, ərə getməli bir sürü qızı var, hansı ki, reklam agentindən də tədbirlidir.

Foulds. Mod hesab eləyir ki, bir vaxtlar səninlə yüngülcə gəzdiyimdən ipinə odun yığa bilərəm. Yəni lalın dilini anası bilər. O, zərbi-məsəllərin böyük həvəskarıdır.

Ledi Frederik. Bəs daş daşa rast gəlib necə, yerinə düşürmü? Yeri gəlmişkən, eşitdiyimə görə, Ledi Mereston mənim haqqımda yüksək fikirdədir.

Foulds. Qadınların bir zəif yeri var: bütün kartları açıb qoymaq. Tanıdqlarım arasında bunu etməyən yeganə qadın sənənsən.

Ledi Frederik (*İrland aksentiylə*). İrlandiyada ehtiyatını əlindən versən, məhv olardın.

Foulds. Sən Çarliyə ərə getməyə hazırlşırsan?

Ledi Frederik. Nəyə görə bu qənaətdəsən?

Foulds. Ona görə ki, onun illik gəliri əlli mindi, sən isə xirtdəyəcən borc içindəsən. Sənə təcili dörd min funt lazımdı, yoxsa kitabın bağlanacaq. Son ili adın dillərdə əzbər idi, amma pulun olduğundan sənə birtəhər dözürdülər. Əgər müflisləşsən, səni hər görən burnunu sallayacaq. Deməli, Ledi Frederik Berollzdan ledi Mereston çevrilmək heç də pis deyil. Bacım həmişə mənə təlqin eləyir ki, markiza titulu kifayət qədər cəlbedicidir.

Ledi Frederik. Hersoginya titulundan cəzbedici ola bilməz. Əslində isə, hər ikisi ucuz təkəbbürdən savayı, bir şey deyil.

Foulds. Sən məndən özündən on-on beş yaş cavan bir oğlana hansı səbəbdən ərə getmək istəyini soruşdun, mən də cavab verdim.

Ledi Frederik. Onda başqa sualıma da cavab ver. Niyə sən mənim şəxsi həyatıma

qarışırsan?

Foulds. Bilirsən, bədbəxtlikdən, onun zavallı anası mənim bacımdı, mən də o bacımı bütün qəlbimlə sevirəm. Doğrudur, onun ərini bəyənməmişəm. Ömrüm boyu belə özündənrazı, belə riyakar birisinə rast gəlməmişəm.

Ledi Frederik. Onu yaxşı xatırlayıram. O, ümumi kilsə tərəfdarlarının prezidenti idi, özü də bakenbard buraxırdı.

Foulds. Amma bacım heç vaxt məni dar ayaqda qoymayıb. Mən zibilə az düşməmişəm. O, həmişə mənə kömək əlini uzadıb. Çarlı əgər sənə ərin olsa, qorxuram, o, dərddən ölür.

Ledi Frederik. Çox sağ ol.

Foulds. Xətrinə dəyəcək sözlər demək istəmirəm, amma mən özüm də o qənaətdəyəm ki, bu izdivac fəlakətlə nəticələnək. Üstəlik, əgər səhv eləmirəmsə, sənə mənə ödəmədiyin bir borcun var. Onu ödəməyin vaxtıdır.

Ledi Frederik. Belə de!

Foulds. Bir dəfə məni axmaq yerinə qoyduğun, yəqin, yadında olar. Söz verdim ki, sənənlə haqq-hesabı çürüdəcəm. Tanrıya and olsun ki, belə də olacaq.

Ledi Frederik (*Gülərək*). Əgər mən Çarlinin təklifini qəbul eləsəm, sən nə qərar qəbul eləyəcəksən?

Foulds. Hələ belə təklif gəlməyib ki?

Ledi Frederik. Hələlik yox. Onu bu addımdan saxlamaq üçün gərək bütün qadın müdrikiyimi işə salım.

Foulds. Gəl açıq danışaq.

Ledi Frederik. Mən ayıq olmalıyam. Sən pərdəni götürəndə daha təhlükəli olursan.

Foulds. Heyif ki, sən mənim barəmdə bu qədər mənfi fikirdəsən.

Ledi Frederik. Heç də yox. Sadəcə, sən təbiətin dahiyanə oyununun məhsulusan. Elə bil, Yorkşir skvayrının bədənində yezuit ruhanisinin ruhu yaşayır.

Foulds. Maraqlıdır, bu kompliment mənə hansı keyfiyyətimə görədi? Görünür, sən məndən əməllicə qorxursan.

(*Bir müddət bir-birlərinin üzünə baxırlar.*)

Ledi Frederik. Öz kartlarını açma.

Foulds. Əvvəla, sənə təcili pul lazımdı.

Ledi Frederik. Nə olsun?

Foulds. Təklif mənim bacımdan gəlir.

Ledi Frederik. Yəni sən özün onu bəyənmirsən?

Foulds. Əgər oğlanı rahat buraxıb onun həyatından yox olsan, qırx min funt alacaqsan.

Ledi Frederik. Belə getsə, üstəlik, bir şapalaq da qazanacam.

Foulds. Bilirsən, öz aramızda qalsın, palçığa girmək axmaq işdi. Sənə indi pul hava-su kimi lazımdı, üstəlik, həm də hansısa bir südəmərin ömrünün axırınacan sənə atəyindən tutub gəzməsi, çətin ki, xoşuna gələ.

Ledi Frederik. Oldu, palçığa girməyəcəyik. Amma Ledi Merestona çatdır ki, əgər mənim, həqiqətən də, onun pulunda gözümlə olsa, dəli deyiləm ki, qırxca minə razılaşam.

Bircə başımı tərpətməyim kifayətdir ki, ilə əlli min qazanım.

Foulds. Mən artıq bunu ona demişəm.

Ledi Frederik. Sən böyük uzaqgörənlik nümayiş elətdirmisən. İkinci kartı aç görək.

Foulds. Özünü ələ al.

Ledi Frederik. Mən tamamilə sakitəm.

Foulds. Sən iblisənə hərəkətlərinlə həmişə seçilmisən. Çarliyə hələ onu daddırmamısan ki?

Ledi Frederik (*Gülərək*). Hələ yox.

Foulds. Yaxşı. İkinci kart sənin nüfuzundu.

Ledi Frederik. Məndə axı o yoxdu. Özü də mən bunu həmişə üstün cəhət saymışam.

Foulds. Bilirsənmi, Çarli hələ özünü tanımayan südəmər birisidi. O, elə bilir ki, sən abır-həya mücəssəməsisən. Onun ağlına da gəlməz ki, sən elə qaynar gəncliyin olub. Məni ən çox təəssüfləndirən də budur.

Foulds. Hər halda, Çarli biləndə heyrlənəcək ki, üstündə əsə-əsə qaldığı o gözoşşayan qızılgül...

Ledi Frederik. Az qala onun öz doğmaca dayısına qoşulub qaçacaqmış. Yəqin bu haqda ona danışmaq istəməzsən, özünü eşşək kimi aparmazsan.

Foulds. Madam, əgər tələb olunarsa, Paradayn Foulds hətta özünü gülünc yerinə qoymağa da hazırıdı. Amma mən daha çox Bellinqemlə aranızda olan tarixçəni nəzərdə tuturam.

Ledi Frederik. Hə, deməli, hələ Bellinqemlə də tarixçə varmış. Tamam unutmuşam.

Foulds. İyrənc tarixçədi, eləmi?

Ledi Frederik. Bəli, dəhşətdi.

Foulds. Sənə elə gəlmir ki, Çarlz bu yerdə barmağını dişləyəcək?

Ledi Frederik. Tamamilə mümkündür.

Foulds. Bəlkə, geri çəkilsən?

Ledi Frederik (*Zəngi basır*). Amma sən hələ mənim kartlarımı görməmisən. (*Nökər daxil olur.*) Mənim nökrimə deyir ki, yazı stolunun üstündəki qutunu gətirsin.

Nökər. Baş üstə, miledi. (*Çıxır.*)

Foulds. Səndə olan o nədi elə?

Ledi Frederik. Dörd, ya beş il əvvəl mən bu mehmanxanada qalırdım. O vaxt Mimi Bretonska da burada yaşayırdı.

Foulds. Onun haqqında heç vaxt eşitməmişəm, amma adından görünür ki, ehtiraslı xanımdı.

Ledi Frederik. O, Foli-Barjerin müğənnisi idi, həm də elə zümrüdləri vardı ki, ona bənzərini mən ömrüm boyu görməmişəm.

Foulds. Hə, sən axı Modun zümrüdlərini görməmisən.

Ledi Frederik. Mərhum lord Merestonun zümrüdə böyük marağı var idi. O, zümrüdü daşlardan ən təmizi hesab eləyirdi.

Foulds (*Tələsik*). Hə, nə olsun?

Ledi Frederik. O olsun ki, Mimi qəflətən ağır xəstələndi. Ona baxmağa adam yox idi. Təbii ki, mehmanxanada məskunlaşan dindar ingilis qadınlar beyinlərinə tapança dirəsən də, ona yaxınlaşan deyildilər. Odur ki, mən həmişə elədiyim kimi elədim.

(*Ledi Frederikin nöqəri əlində çox da böyük olmayan qutuyla daxil olub onu stolun üstünə qoyur. Çıxır. Ledi Frederik söhbətinə davam eləyə-eləyə qutunu açır*).

Foulds. Şükür ki, subayam, heç bir həzin səslə mələyə də mən təklənmək istəyəndə yastığımı dikəldib eləmir.

Ledi Frederik. Sağalana qədər onun qulluğunda dayandım. Sonra belə qərara gəldi ki, öz mənasız həyatına görə qarşımda borcludur. O, gözəl zümrüdlərini mənə vermək istədi. Mən götürmədim. O, dəhşətli dərəcədə dilxor oldu. Onda qayıtdım ki, yaxşı, əgər razı olsanız, mən sizdən başqa şey alaram.

Foulds. Nə aldın?

Ledi Frederik. Bir yığın məktub. Mən həm zərfin üstündəki ünvanı görmüşdüm, həm də xətti tanıyırdım. Qərara aldım ki, bu yazışma mənim əlimdə olsun. Belə daha etibarlıdır. (*O, qutudan məktubları çıxarıb Paradayna verdi.*) Bax, bunlardı.

(*Paradayn onlara baxıb diksindir.*)

Foulds. 89, Qrosvenor-skver. Merestonun xəttidi. Doğrudan? Necə ola bilər? Ay, ay, ay. (*Gülməkdən uğunub gedir.*) Qoca arvadbaz. Bilirsən, o, mənə öz evində görmək istəmirdi. Axı mən avaranın, pozğunun birisiyəm. Amma o, ümumi kilsə tərəfdarlarının prezidenti idi. İlahi, onun sözləri hələ də qulağımdan getməyib: «Cənablar, mən ingilis ailələrinin mənəviyyatının, möhkəmliyinin, saflığının arxasında dağ kimi dayanmışam». Deməli, belə.

Ledi Frederik. Mən həmişə müşahidə eləmişəm ki, din təəssübkeşləri nədənsə qadın işvəsi qarşısında gücsüzdü.

Foulds. Baxmaq olar?

Ledi Frederik. Nə bilim, özüm də bilmirəm. Bax.

Foulds (*Oxuyur*). «Ürəyimin sevinci...» Bu da onun imzası: «Sənin cücən». Qoca arvadbaz.

Ledi Frederik. O, çox gözəl idi.

Foulds. Şübhə eləmirəm, amma, şükür ki, məndə hələ də az da olsa, abır-həya qalıb. Bütün içim, elə bil, hayqırır: Axı ağsaçlı, bakenbardlı bir kişi özünü necə cücə adlandıra bilər?

Ledi Frederik. Doğrudan da, əgər sevgini belə qiyamət zümrüdlərlə bildirə bilirsənsə, sonsuz ehtirasının təsdiqi üçün sözə nə ehtiyac var?

Foulds (*Diksindir və dərhal ciddi görkəm alır*). Bəs Mod necə olsun?

Ledi Frederik. Hansı mənada?

Foulds. O yazıq buna, sadəcə, dözə bilməyəcək. O, bütün iyirmiikiillik həyatları boyu ona moizələr oxuyub. Yazıq bacım onun ayağı dəyən torpağa səcdə eləyirdi. O, onunla qəbrə girməyə də hazır idi, amma qərara aldı ki, onun bu xeyirxah əməllərini davam etdirdin.

Ledi Frederik. Bilirəm.

Foulds. Hə, bu, ciddi kartdı. Sən zümrüdlərdən düz imtina eləmişən, bu məktublar ikiqat qiymətlidir.

Ledi Frederik. İstəyirsən, onları yandırmaq.

Foulds. Betsi!

Ledi Frederik. Bu da ocaq. Onları ora at.

(Foulds hər iki əliylə məktubu tutub yeyin addımlarla sobaya tərəf gedir. Amma dayanıb geri qayıdır və məktubu divana atır.)

Foulds. Bacarmıram!

Ledi Frederik. Niyə?

Foulds. Bu həddən ziyadə səxavətli jestdi. Mən səninlə son nəfəsimə qədər döyüşməyə hazıram. Amma bu halda sən ciddi üstünlük qazanacaqsan. Mənim əl-ayağım bağlanacaq.

Ledi Frederik. Neynək, qoy belə olsun. İstəmirsənsə, qoy qalsın.

Foulds. Əgər sən belə bir kartı ocağa atırsansa, bəs onda əlində nə qalır? Fleş-royal?

Ledi Frederik. İstisna deyil ki, mən, sadəcə, blef eləyirəm.

Foulds. İlahi, təzədən sən bu irland aksentini eşitmək mənim qulaqlarım üçün şərbət içmək kimi bir şeydi.

Ledi Frederik. Doğrudan?

Foulds. Elə bilirəm, sən bu aksentdən öz həmsöhbətlərini tərk-silah eləmək üçün istifadə eləyirsən.

Ledi Frederik *(Gülümsəyərək)*. Ay hay, sənimi tərk-silah eləmək?!

Foulds. İlahi, bir vaxtlar mən sənə necə də vurulmuşdum.

Ledi Frederik. Bir çox başqaları kimi.

Foulds. Amma sən mənimlə iyrənc rəftar elədin.

Ledi Frederik. Demək olar ki, hamı belə deyir. Yeri gəlmişkən, aydın görünür ki, sən bu zərbədən sonra özünə gələ bilmisən.

Foulds. Düz deyil. Sənin o kobud rəftarın mənim mədəmə sağalmaz yara vurdu.

Ledi Frederik. Bu səbəbdənmi biz ayrıldıqdan sonra Qayalıq dağların əvəzinə Karlsbada getdin?

Foulds. Bəlkə də sənə gülməli görünəcək, amma olan budur ki, mən ömrümdə yalnız bir dəfə aşiq olmuşam. Həmin adam da sənsən.

Ledi Frederik *(Gülümsəyib əlini uzadaraq)*. Gecən xeyrə qalsın.

Foulds. Bütün bunlara görə mən səninlə döyüşəcəm, bütün silahları işə salmaqla.

Ledi Frederik. Paradayn, mən səndən qorxmuram.

Foulds. Gecən xeyrə qalsın.

(O çıxır və kapitan Montqomeri daxil olur).

Ledi Frederik *(Əsnəyərək və gərnəşərək)* Nəsə yuxum var.

Kapitan Montqomeri. Çox təəssüf. Mən sizinlə söhbət eləmək istəyirdim.

Ledi Frederik *(Gülümsəyərək)*. Beşcə dəqiqə dözə bilərəm, xüsusən əgər siqaretə qonaq eləsəniz.

Kapitan Montqomeri. Buyurun.

(O, portsiqarı ona uzadıb sonra siqaretini alışıdırır).

Ledi Frederik. *(Dərin qullab vuraraq).* Əsl mən istəyəndi.

Kapitan Montqomeri. Demək istəyirdim ki, səhər tezdən vəkilimdən məktub almışam. O, elə bu günlərdə mənim adıma Krouli qəsri alıb.

Ledi Frederik. Belə de. Gözəl yerlərdi. İmkan olsa, məni də qonaq çağırırsınız.

Kapitan Montqomeri. Əgər orada həmişəlik qalmağa razılıq versəydiniz, məni xoşbəxt edərdiniz.

Ledi Frederik *(Ona ani baxışla).* Belə təklifi almaq çox xoşdu, amma mən hələ uzun müddət Londonda qalmaq istəyirəm.

Kapitan Montqomeri *(Gülümsəyərək).* Mənim Portmen-skverdə də çox gözəl evim var.

Ledi Frederik *(Heyrətlə).* Doğrudan?

Kapitan Montqomeri. Gələn seçkilərdə isə Parlamentə üzv olmaq niyyətindəyəm.

Ledi Frederik. Britaniyanı idarə etmək, yəqin, çox xoş məşğuliyyətdi: ləyaqətli və yerini bilən üçün.

Kapitan Montqomeri. Ledi Frederik, mən dövlət qulluğunda olsam da, şəxsi işlərimi də pis aparmıram. Odur ki, nəm-nüm eləməyə öyrəncəli deyiləm, sözü birbaşa deməyi xoşlayıram. İstəyirəm, mənə ərə gələsiniz.

Ledi Frederik. Nə yaxşı ki, siz uzun-uzadı tarixçə düzüb-qoşmursunuz. Mənə çox xoşdu, amma elə bilirəm, bu təklifi qəbul etmək iqtidarında deyiləm.

Kapitan Montqomeri. Səbəb nədi?

Ledi Frederik. Mən axı sizi qəti tanımıram.

Kapitan Montqomeri. Onda gələn bizim ailə həyatımızı tanışlıqdan başlayaq. Bu, ikimizin də xeyrinə olar.

Ledi Frederik. Birdən elə qənaətə gəldik ki, bir-birimizdən zəhləmiz gedir. Onda gec olmayacaq ki?

Kapitan Montqomeri. Mənim bank hesabıma baxmaq istəyirsinizmi? Onda məlum olacaq ki, mənim əcdadlarım kifayət qədər uzaqgörən insanlar olublar. Mənim imkanımı sevməmək olmaz.

Ledi Frederik. Şübhə eləmirəm, bu həddən ziyadə maraqlıdır, amma mənim üçün yox.

(Getməyə hazırlaşır.)

Kapitan Montqomeri. Dayanın. Dayan görüm, imtinanın səbəbi nədi?

Ledi Frederik. Əgər belə inad eləyirsinizsə, deyim. Mən sizi qəti sevmirəm.

Kapitan Montqomeri. Siz bunu ciddi səbəb hesab eləyirsiniz?

Ledi Frederik. Siz Ceraldın dostusunuz, özü də o, sizin barənizdə yaxşı fikirdədir. Amma mən Ceraldın bəyəndiyi hər adama ərə gedə bilmərəm.

Kapitan Montqomeri. O söz vermişdi ki, sizi yola gətirəcək.

Ledi Frederik. Mən əgər bir də ərə getməli olsam, qardaşımın yox, öz xoşuma gələnə seçəcəm.

Kapitan Montqomeri. Ümid edirəm ki, hərəkətlərimlə sizin qərarınızı dəyişdirə biləcəm.

Ledi Frederik. Ağlım bir şey kəsmir.

Kapitan Montqomeri. Mən qarşıma nəşə məqsəd qoyanda, adətən, ona çatıram.

Ledi Frederik. Bu artıq hədəyə oxşayır.

Kapitan Montqomeri. Necə istəyirsiniz, qəbul edin.

Ledi Frederik. Deməli, siz mənimlə evlənməyə israrlısınız?

Kapitan Montqomeri. Tamamilə doğrudur.

Ledi Frederik. Mən də buna yol verməməyə israrlıyam. Deməli, başa-baş olduq.

Kapitan Montqomeri. Niyə axı qardaşınızla bu haqda danışmayasınız?

Ledi Frederik. Çünki bu məsələnin ona daxli yoxdu.

Kapitan Montqomeri. Daxli yoxdu? Siz bir ondan soruşun?

Ledi Frederik. Nəyi nəzərdə tutursunuz?

Kapitan Montqomeri. Ondan soruşun. Gecəniz xeyrə qalsın.

Ledi Frederik. Xeyrə qarşı. *(O çıxır. Ledi Frederik eyvana baxan pəncərəyə yaxınlaşıb çağırır.)* Cerald!

Cerald. Mən buradayam *(Otağa daxil olur.)*

Ledi Frederik. Sən kapitan Montqomerinin mənə evlənmək təklifi eləməyə hazırlaşdığını bilirdin?

Cerald. Bilirdim.

Ledi Frederik. Onu qəbul eləməyimə hansısa bir səbəb varmı?

Cerald. Yalnız bir səbəb ki, mənim ona doqquz yüz funt borcum var.

Ledi Frederik *(Heyrət içində).* Niyə mənə deməmişən?

Cerald. Üzüm gəlmədi. Sən onsuz da gərgin idin. Öz gicliyimdən, əlbəttə ki. Mən Rouza görə bankı aparmaq istədim.

Ledi Frederik. Deməli qumarda uduzmusan?

Cerald. Hə.

Ledi Frederik *(İstehzayla).* Necə deyərlər, «vicdan borcu», hə?

Cerald. Mən birisi gün borcu qaytarmalıyam. Dəqiqənin söhbəti var.

Ledi Frederik. Amma axı birisi gün özümün iki vekselimi ödəməliyəm. Əgər sən borcunu qaytarmasan necə?

Cerald. Onda sənədlərim başqasının mülkiyyətinə keçəcək və Rozini itirəcəm. Sonra da bu axmaq alnıma bir güllə çaxacam.

Ledi Frederik. Nə isə, borc ən axırda kimə çatmalıdır.

Cerald. Sələmçi Aaron Levitskinin oğluna.

Ledi Frederik *(Get-gedə dəli qəhqəhəyə çevrilən gülüşlə).* Bircə bu çatmırdı!

İkinci pərdə

Birinci pərdədə olan səhnə. Admiral Karlayl kresloda yatıb, üzü dəsmalla örtülüb. Rouz bir qədimi kresloda əyləşib, Cerald da həmin kresloya söykəlib.

Rouz. Atam elə yatağandır ki, təsəvvür olunmaz dərəcədə.
(Admiral xoruldayır.)

Cerald. Sən tamamilə haqlısan. (*Pauza.*)

Rouz. Axıncı yarım saatda düz on beş dəfə söhbətin məzmununu dəyişmək istəmişəm.

Cerald (*Təbəssümlə*). Doğrudan?

Rouz. Sən də hər dəfə mənimlə razılaşırsan. Daha sözüm qalmayıb, gərək nəsə yeni bir şey fikirləşib tapım.

Cerald. Sən elə həvəsli və ağıllı danışırısan. Təbii ki, mən də razılaşmalı oluram.

Rouz. Maraqlıdır, on ildən sonra da mən sənin gözüünə belə həvəsli və ağıllı görünəcəm?

Cerald. Əlbəttə, şəkk-şübhəsiz.

Rouz. Əgər bir-birimizi atmacalarla iynələməsək, çətin, söhbətimiz maraqlı olsun.

Cerald. Gözəllər gözəli, sən mərhəmət göstər, ağıl lazım olanı götürəcək.

Rouz. Belə demə. Kişi vurulanda dərhal nəsihət kürsüsünə qalxıb orada əlini belinə qoyub deyir. Qadın vurulanda isə onun üçün hansısa «olar», «olmaz»ın heç bir əhəmiyyəti yoxdu.

Cerald. Qadın vurulanda ürəyini mikroskop altına qoyub döyüntülərini öyrənmək iqtidarındadı. Amma kişi vurulanda elm, fəlsəfə, nə bilim, başqa şeylər yadınanı düşür?

Rouz. Kişi vurulanda olsa-olsa ay işığında sonetlər yazmaq iqtidarındadı. Amma qadın vurulanda, hər halda, ona nahar da hazırlayır, corabını da yamayır.

Cerald. Belə çıxır ki, söhbətə nöqtəni həmişə sən qoymalısan. (*Rouz başını qaldırır və Cerald onun dodaqlarını öpür.*)

Rouz. Sən gün-gündən daha çox xoşuma gəlirsən.

Cerald. Hər halda, bu, məni sakitləşdirir.

Rouz. Amma, çətin ki, kimsə səni dilli-dilavər saya.

Cerald. Məgər bir-birlərinə aşiq olanların bağın skamyasında saatlarla dinib-danışmadan oturub qaldıqlarını görməmişən?

Rouz. Nə olsun?

Cerald. Əvvəllər elə bilirdim, onlar dəhşətli dərəcədə darıxırlar. İndi başa düşürəm ki, onlar ən xoşbəxt insanlardı.

Rouz. Sən, əlbəttə, mənim itaətkar əsgərim, mən də sənə şəfqət bacınam.

Cerald. Bilirsən, mən Dublindəki «Triniti» kollecində təhsil alanda...

Rouz (*Sözünü kəsərək*). Sən məgər orada oxumusan? Elə bilirdim, Oksfordu qurtarmısan.

Cerald. Yox. Nədi ki?

Rouz. Elə bir şey deyil, sadəcə, mənim bütün qohumlarım Maqdalina kollecində, Kembridcdə oxuyublar.

Cerald. Sonra.

Rouz. Mən də qərara almışam ki, əgər oğlum olsa, o da orada oxuyacaq.

(*Admiral diksinib dəsmalı üzündən atır. O birilər onu sezmirlər. O, maraqla söhbətə qulaq asır. Az sonra ledi Frederik də içəri keçib üzündə təbəssüm onların söhbətini dinləyir.*)

Cerald. Əzizim, bilirsən ki, sənə qarşı getməyi xoşlamıram, amma mən çoxdan

qərar qəbul eləmişəm ki, oğlum özüm kimi Dublində təhsil alacaq.

Rouz. Gərək mənə bağışlayasan, Cerald, amma uşaq centlemenə layiq təhsil almalıdır.

Cerald. Səninlə razıyam, Rouz, amma, hər şeydən əvvəl, o, irlanddı, deməli, İrlandiyada da oxumalıdır.

Rouz. Əzizim Cerald, belə məsələlərdə ən doğru qərar ana hissiyyatına etibar eləməkdi.

Cerald. Sevimli qızılgülüm, ata müdrikliyi həmişə daha etibarlıdır.

Ledi Frederik. Müdaxilə elədiyimə görə üzr istəyirəm, amma sizə elə gəlmirmi ki, çox qabağa qaçırsınız?

Admiral (Heyrət içində). Ömrümdə birinci dəfədi ki, adaxlılar arasında belə söhbətin şahidi oluram.

Rouz. Atacan, hər şeyə hazır olmaq lazımdı.

Admiral. Mənim cavanlığımda qızlar belə şeyləri müzakirə eləmirdilər.

Ledi Frederik. Elə bilirəm, hamının bildiyi bir şeyi bilmək heç kəsin zərərinə olmaz. Avamlıq kiməsə başucalığı gətirməyib. Əgər qız kütbeyindisə, inanmıram, ərə gedəndə bu, onun xeyrinə olsun.

Admiral. Mən köhnədəbli adamlardanam, ledi Frederik. Mənim qənaətimə görə, elə mövzular var ki, onlara toxunulanda gərək həyalı qız özündən gedə. Bəli, madam, məhz özündən gedə. Mənim sütül bir gənc olduğum vaxtlarda beləydi.

Rouz. Atacan, sən istəklərimə qarşı çıxanda mən dəfələrlə özümdən getməyə cəhd eləmişəm, amma nəşə alınmayıb. Deməli, bu məsələ mənlik deyil.

Admiral. Sizin oğlunuzun harada oxuyub-oxumayacağıyla əlaqədar bu gülməli söhbətə gəlincə, unutmayın ki, bu barədə məndən də soruşsanız, pis olmaz.

Cerald. Əziz admiral, sizin nədən belə narahat olmağınızı heç cür başa düşə bilmirəm.

Admiral. Lap dərinə varmamaq üçün bəri başdan deyirəm: Rouz dünyaya gələn kimi qərara aldım ki, onun oğlu mütləq Kembridcə oxumalıdır.

Rouz. Atacan, elə bilirəm, nəyin oğlumuzun xeyrinə olduğunu biz Ceraldla daha yaxşı müəyyənləşdirə bilərik.

Admiral. Uşaq işləməlidir, Rouz, avara övlad mənə lazım deyil.

Cerald. Əlbəttə. Ona görə də mən onu Dublinə göndərmək niyyətindəyəm.

Rouz. Əsas məsələ odur ki, tərbiyəli insan olsun, Oksfordda ona nəşə öyrədə bilməsələr də, tərbiyəni mütləq təlqin edəcəklər.

Ledi Frederik. Sizə elə gəlmirmi ki, bu söhbətə bir də iyirmi ildən sonra qayıtmaq lazımdı?

Admiral. Ledi Frederik, elə söhbət var ki, onu dərhal həll eləmək lazımdı.

Ledi Frederik. Bilirsiniz, indiki cavanlar çox sərbəstdilər. Görən, iyirmi ildən sonra necə olacaq!

Cerald. Ən əsası uşaq gərək dinləməyi bacarsın.

Rouz. Əlbəttə. Qulağına pambıq tıxamış uşaqdan pis nə ola bilər?

Admiral. Mənimmi nəvəm mənə eşitməyəcək? Kişiliyi çatırsa, yoxlasın görüm.

Ledi Frederik. Deməli, əsas məsələdə razılaşmışınız. Hər şey qaydasındadı. Gəlmişdim deyəm ki, ekipaj hazırды.

Admiral. Öz şlyapanı get götür, Rouz. (*Ledi Frederikə müraciətilə*). Siz bizimlə gedirsiniz?

Ledi Frederik. Təəssüf ki, yox. Au revoir.

Admiral. A tout a l'heure – tezliklə görüşənədək.

(*Admiral və Rouz çıxır.*)

Cerald. Sən heç Rouzdan gözəl məxluq görmüsənmi?

Ledi Frederik (*Gülərək*). Ancaq öz güzgümdə.

Cerald. Əzizim Elizabet, sən necə də təvazökarsan.

Ledi Frederik. Qardaş, görürəm, sən çox xoşbəxtsən.

Cerald. Bütün çətinliklər geridə qalanda adamın ürəyi necə də rahat olur.

Qorxurdum, hər şey kəllə-mayallaq olacaq. Elizabet, sənın tayın-bərabərin yoxdu.

Ledi Frederik. Mən də bu qənaətdəyəm.

Cerald. Sən hər şeyi qaydasına qoyacağına söz verəndə mən elə hiss elədim ki, arxamda dağ var.

Ledi Frederik. Sənə dedim axı, bacardığımı eləyəcəm. Həm də məsləhət gördüm ki, narahat olmayasan.

Cerald (*Qəflətən dönərək*). Məgər nəşə elə deyil?

Ledi Frederik. Elə deyil, qəti elə deyil. Mən bilirdim ki, Koen burada yerləşib, özü də ümid eləyirdim ki, ona veksellərə, heç olmasa, bir neçə günlüyə dəyib toxunmamağı təlqin eləyə biləcəm.

Cerald. Razılaşmadı?

Ledi Frederik. Artıq veksellər onda yoxdu.

Cerald (*Təşvişlə*). Necə?

Ledi Frederik. O, vekselləri verib və and içir ki, indi onların kimdə olduğunu bilmir.

Cerald. Axı, hansı dəli onları alar?

Ledi Frederik. Bilmirəm. Ən dəhşətlişə də elə budur. Onsuz da, hər şey belə pis idi. Amma mən elə bilirdim ki, Kouendən ən azı bunu gözləmək olmaz... Doğrudanmı, bu, Paradaynın işidi?

Cerald. Montqomeri də var.

Ledi Frederik. Bu gün onunla görüşəcəm.

Cerald. Ona nə deyəcəksən?

Ledi Frederik. Ağılıma belə gəlmir. Düzünü desəm, mən ondan qorxuram.

Cerald. Əzizim, ən pisi də baş versə...

Ledi Frederik. Ən pisi də baş versə, sən Rouzla evlənəcəksən. Bunu mən sənə vəd eləyirəm.

(*Paradayn Foulds peyda olur.*)

Foulds. Gəlmək olar?

Ledi Frederik (*Təbəssümlə*). Bura bizim şəxsi mülkümüz deyil ki. Sizi necə buraxmaya bilərəm?

Cerald. Yaxşısı budur, mən gedib gəzişim.

Ledi Frederik. Oldu.

(Cerald çıxır.)

Foulds. Hə, demək belə, işlər necədi?

Ledi Frederik. Hər şey gözəldi, çox sağ ol.

Foulds. Mən Çarlini anasına təhvil verdim. Ümid eləyirəm ki, bir-iki saat onsuz keçinə bilərsən.

Ledi Frederik. Özüm ona dedim ki, günortalar anasıyla olmalıdır. Onun övladlıq borcunu qaytara bilməməsi məni narahat eləyir.

Foulds. Aha!.. Səhər Dik Kouenlə görüşdüm.

Ledi Frederik *(Dərhal)*. Belə de!

Foulds. Sənə maraqlıdır, eləmi?

Ledi Frederik. Heç də yox. Niyə də maraqlı olmalıdır?

Foulds. *(Güləmsəyərək)*. Çox gözəl insandı, eləmi?

Ledi Frederik *(Mərhəmətli baxışlarla)*. Heyif, əlimin altında bir şey yoxdu, olsaydı, üstünə tullayardım.

Foulds *(Gülərək)*. Hər halda, sən o başıbəlalı veksellərin məndə deyil. Mən gecikdim.

Ledi Frederik. Amma sən onu almağa cəhd elədin, eləmi?

Foulds. **Əlbəttə.** Fikirləşdim ki, sənə ona ərə getməyinin ölüm-dirim məsələsi olduğunu bilməsi Çarliyə maraqlı olar.

Ledi Frederik. İndi onlar kimdədir?

Foulds. Təsəvvürüm belə yoxdu. Amma sən çox pis vəziyyətdə qala bilərsən. Üç min yarım, hə?

Ledi Frederik. Hamısını birdən demə. Çox iri görünür.

Foulds. Merestonun məktubunu yeddi min funta satırsanmı?

Ledi Frederik *(Gülərək)*. Yox.

Foulds. Təəssüf... Yeri gəlmişkən, mən Çarliyə ətraflı danışsam, etiraz eləmərsən ki... Bizim münasibətlərimizi deyirəm?

Ledi Frederik. Niyə də etiraz eləyim? Bu zaman gülünc yerdə qalan mən olmayacam.

Foulds. Çox sağ ol. Ola bilsin, mən sənə bu lütfkarlığından istifadə elədim.

Ledi Frederik. Yəqin, Çarlidə yumor hissinin çox güclü olduğunu sən də sezmisən.

Foulds. Əgər məni sancmağa başlasan, çıxıb gedəcəm. *(Dayanır)*. Sənə qarşı heç bir silahın olmadığına beləmi əminsən?

Ledi Frederik *(Gülərək)*. Tamamilə.

Foulds. Mənim bacımın bu gün əhvalı olduqca xoşdu. Bellinqtonların işi nə yerdədir?

Ledi Frederik. Yüngülcə bir qalmaqal olub, qəliz bir şey yoxdu.

Foulds. Ehtiyatlı ol. O, qadındı və qarşısını heç nə kəsə bilməz.

Ledi Frederik. Maraqlıdır, görən, nədən sən mənə belə xəbərdarlıq eləyirsən?

Foulds. Keçmiş xatirələrə görə, əzizim.

Ledi Frederik. Paradayn, sən sentimental olmağa başlayırsan. Tanrılar qocalan xudbini belə cəzalandırırlar.

Foulds. Ola bilər, amma öz canıma and olsun ki, heç cür unuda bilmirəm, bir dəfə...

Ledi Frederik (*Sözünü kəsərək*). Əziz dost, gəl o kədərli keçmiş qurdalamayaq.

Foulds. Sənin qədər sentimentallıqdan uzaq insana həyatım boyu rast gəlməmişəm.

Ledi Frederik. Gəl mənim yer üzündəki bütün naqisliklərin yığnağı olduğumla razılaşıb söhbəti dəyişək.

(*Nökər daxil olur.*)

Nökər. Miledi, madam Klod sizi görmək istəyir.

Ledi Frederik. Mənim dərzimdi.

Foulds. Daha bir haqq-hesab?

Ledi Frederik. Monte-Karlonun əsas çatışmazlığı odur ki, burada Bond-stritdən də çox sərmayədar görmək olar. Deyin ki, mən məşğulam.

Nökər. Madam Klod dedi ki, siz boşalana qədər gözləyəcək.

Foulds. Sən səhv eləyirsən. Borcunu qaytara bilmədiyən adamla gərək olduqca nəzakətlə davranasan.

Ledi Frederik. Qoy gəlsin.

Nökər. Oldu, miledi.

(*Nökər çıxır.*)

Foulds. Çoxmu borcun var?

Ledi Frederik. Elə də çox deyil. Cəmi yeddi yüz funt.

Foulds. İşə bir bax.

Ledi Frederik. Əziz dost, lüt qalmayacaqdım ki. Özümü əncir yarpağıyla örtüm?

Foulds. Sadə geyinmək də olardı.

Ledi Frederik. Mən belə də eləyirəm. Ona görə də baha alınır.

Foulds. Sən dəhşətli bədxərcsən.

Ledi Frederik. Qəti elə deyil. Mən aza qane olanam.

Foulds. Sən qulluqçu da saxlayırsan.

Ledi Frederik. Əlbəttə, saxlayıram. Mənə başqasının köməyi olmadan geyinməyi öyrətməyiblər.

Foulds. Sənin nökerin də var.

Ledi Frederik. Var və həmişə də olub. Elə anamın da. Mən bir gün də nökersiz qala bilmərəm.

Foulds. O, sənin üçün nə eləyir?

Ledi Frederik. O, məndə arxayınçılıq hissi yaradır.

Foulds. Sən ən bahalı nömrəni tutmusan.

Ledi Frederik. Mən dəhşətli vəziyyətdəyəm. Nömrəm də pis olsa, ürəyim partlar.

Foulds. Bu azmış kimi, sən kazinoda pulları sağa-sola səpələyirsən.

Ledi Frederik. Əgər adam mənim kimi kasıbdısa, bir neçə luidorla varlı olmayacaq.

Foulds (*Kinayə ilə*). Sən düzələn deyilsən.

Ledi Frederik. Məndə günah yoxdu. Ha qənaət eləmək istəsəm də, pul elə bil su

kimi axıb gedir. Heç nə eləyə bilmirəm. Mənim öz sərmayədarlarımla necə qılıqlı davrandığımı təsəvvürünə belə gətirə bilməzsən.

Foulds. Davranmaq deyiləndə, yəni pul ödəməmək, hə?

Ledi Frederik. Sən belə hesab eləyirsən? Gəl yüz luidordan mərc gələk; mən ona pul təklif eləyəcəm, amma o almayacaq.

Foulds. Oldu.

Ledi Frederik. Budur, gəlir.

(Madam Klod nökərin müşayiəti ilə daxil olur. Bu kübar görkəmli, zövqlə geyinmiş, boylu-buxunlu bir xanımdı. Koknidə danışır. Sifəti döyüşə hazır olduğunu, aləmi qatıb qarışdıracağını, heç bir etiraz-filana məhəl qoymayacağını ifadə edir.)

Nökər. Madam Klod.

(Nökər çıxır. Ledi Frederik izah olunmaz çevikliklə Kloda Sarı gəlib hər iki əlini ona uzadır.)

Ledi Frederik. Qadınlar qadını. Nə xoş sürpriz.

Madam Klod *(Belini dikəldərək)*. Sizin Monte-Karloda olduğunuzdan təsadüfən xəbər tutdum.

Ledi Frederik. Və dərhal görüşümə gəldiniz. Siz necə də nəcibsiniz! Ürəyim yalnız sizi görmək istəyirdi.

Madam Klod *(Səmimi tərzdə)*. Miledi, etiraf edirəm ki, görüşümüzdə çox şadam.

Ledi Frederik. Ah, mənim əzizim. Monte-Karlunun gözəlliyi də elə ondadı ki, burada bütün köhnə dostları tapırsan. Siz cənab Fouldsla tanışsınız? Madam Klod rəssamdı, əzizimiz Klod əsl rəssamdı.

Madam Klod *(Çaşqın halda)*. Sizin dilinizdən bu sözləri eşitmək mənə çox xoşdu.

Foulds. Salam.

Ledi Frederik. Siz bir onun mənim üçün tikdiyi libasa baxın. Baxın, baxın. Burada dahilik izləri görünür, əzizim. Məni bürüyən hisslər bütün varlığımı açıb göstərir. Baxın görün, bu geyim necə də mükəmməldi. O, mənim mərhəmət dolu hisslərimə kölgə verir və bu da məni məclisin yaraşığı eləyir. Aşağıdakı büzmələr isə yüngül zəifliklərimə işarədi. çatışmazlıqlarıma yox ha, məhz zəifliklərimə. Bu da mənim vücuduma xüsusi zəriflik verir, mənə olan marağı daha da artırır. Hələ bu naxış demirəm. Paradayn, yalvarıram, çox diqqətlə baxın. Bu naxış Vaterloo döyüşündə qazanılan qələbə qədər önəmlidir.

Madam Klod. Siz mənə qarşı çox diqqətlisiz.

Ledi Frederik. Heç də yox, yox. Çəhrayı şifondan olan köynəyi xatırlayırsınızmı? Bu günlərdə onu geyinmişdim. Əziz ersheroginya mənə yaxınlaşıb ağzı açıq qaldı. «İlahi, ilahi»dən başqa söz deyə bilmədi. Bir balaca toxtayan kimi mənim hər iki yanağımdan öpüb dedi: «Sizin dərzinizin əlləri ətdən deyil, qızıldandı». Axı siz də eşitdiniz, Paradayn?

Foulds. Unutmayın ki, mən bura dünən gəlmişəm.

Ledi Frederik. Əlbəttə. Gör ha, səfehlədim! O, sizin Monte-Karloda olduğunuzu biləndə xoşbəxt olacaq. Sadəcə, onu bu xəbərə hazırlamaq lazımdı.

Madam Klod *(Xəcalət hissiylə)*. Qəfil gəlişə görə üzr istəyirəm.

Ledi Frederik. Nə danışırınsınız? Əgər gəlməsəydiniz, ömrüm boyu bunu sizə bağışlamazdım.

Madam Klod. Miledi, bizim danışmağa sözüümüz az deyil.

Ledi Frederik. Bizim həmişə danışmağa sözüümüz var! İmkan eləyib gərək mütləq gəzintiyə çıxaq. Ümidvaram ki, siz hələ bir müddət burada olacaqsınız, eləmi?

Madam Klod. Hər şey şəraitdən asılıdır, ledi Frederik. Burada mənim bir balaca işim var.

Ledi Frederik. Onda icazənizlə sizə bir məsləhət verim. azartlı oyunlara baş qoşmayın.

Madam Klod. Dünyasında, miledi. Mən azartı öz işimdən alıram. Heç vaxt bilmirsən, müştəri hesabı nə vaxt ödəyəcək. Ümumiyyətlə, ödəyəcəkmi?

Ledi Frederik (*Azca karıxıb*). Ha-ha-ha.

Foulds (*Astadan pıçıldayıb*). Ho-ho-ho.

Ledi Frederik. Necə də incə yumorlu qadınsınız. Bu haqda mütləq ershersoginyaya danışacam. Ay güləcək ha. Ha-ha-ha. Əziz ershersoginya yaxşı zarafatın xiridarıdı. Sizi onunla tanış eləmək lazımdı. Birlikdə nahar eləyirik, hə? Əminəm ki, siz bir-birinizdən razı qalacaqsız.

Madam Klod. (*Ürəkdən*). Siz çox nəcib insansınız, miledi.

Ledi Frederik. Əzizim, özünüz də gözəl bilirsiniz ki, mən həmişə sizi öz yaxın rəfiqəm hesab eləmişəm. Başqa kimi dəvət eləyək? Deməli, danışdıq, siz, mən və ershersoginya. Mən lord Merestonu da dəvət edəcəm.

Madam Klod. Markiz Merestonumu, ledi Frederik?

Ledi Frederik. Bəli. Həmçinin onun dayısı, cənab Fouldsu.

Madam Klod. Bağışlayın, doğrudanmı, siz cənab Paradayn Foldsunuz?

Foulds (*Başını tərpədən*). Sizin hüsurunuzdayam, madam.

Madam Klod. Sizinlə tanış olmağıma çox şadam, cənab Foulds. (*Astadan*). Amma nəsə hamı deyir ki, siz dözülməz insansınız.

Foulds. Madam, siz məni tamam utandırırırsınız.

Madam Klod. Cənab Foulds, inanın ki, dərzilərin yanına gələn qadınlar heç də mömin insanların həyat yoldaşları deyil.

Ledi Frederik. Bizə bir kişi də lazımdı. Qardaşımı da dəvət eləyək. Siz cənab Cerald O`Marayla tanışsınızmı? Ya da knyaz Donianiylə? Gəlin knyazı dəvət eləyək. O, sizin xoşunuza gələcək. Çox maraqlı kişidi. Budur, altı olduq.

Madam Klod. Siz çox nəcibsiniz, ledi Frederik, amma mən olsa-olsa, bir... dərziyəm.

Ledi Frederik. Dərzi? Boş-boş danışmayın! Siz rəssamsınız, əzizim, əsl rəssam. Rəssamların yeri isə kralların yanındadı.

Madam Klod. Amma etiraf eləyim ki, mən öz müştərilərimi kral sarayında geyinənlər kimi geyindirməyə utanardım.

Ledi Frederik. Deməli, danışdıq, madam Klod... Mən sizə Ada deyə bilərəm?

Madam Klod. Ledi Frederik, bu, mənə məmnunluq gətirər. Amma adımı siz haradan bilirsiniz?

Ledi Frederik. Cəmi bir neçə gün əvvəl siz mənə məktub göndərmişdiniz.

Madam Klod. Doğrudan?

Ledi Frederik. Həm də çox əsəbi.

Madam Klod (*Üzrxahlıqla*). Amma ledi Frederik, bu sırf işlə bağlı bir məktub idi. Doğrusu, yadımda qalmayıb, məhz hansı ifadələr...

Ledi Frederik. (*Elə bil, məsələnin nə yerdə olduğu ancaq indi ona çatır. Madam Klodun sözünü kəsir*). Ada! Siz axı borca görə gəlmisiniz!

Madam Klod. Xeyr, miledi, siz nə danışırırsınız!

Ledi Frederik. Borca görə. Dəqiqdi. Bu, sizin üzünüzdən də oxunur. Bu o qədər də yaxşı hərəkət deyil. Mən elə bildirdim, siz yanıma bir rəfiqə kimi gəlmisiniz.

Madam Klod. Elədi ki, var, ledi Frederik.

Ledi Frederik. Xeyr, siz məndən pul tələb eləməyə gəlmisiniz. Necə də məni pərişan etdiniz. İnanmazdım ki, mənə qarşı belə hərəkət eləyərsiniz. Siz axı birinci gün deyil ki, mənə paltar tikirsiniz.

Madam Klod. Miledi, sizi əmin eləyirəm ki...

Ledi Frederik. Artıq bir kəlmə də lazım deyil. Siz qəbz dalınca gəlmisiz. Elə indicə onu alarsınız.

Madam Klod. Xeyr, ledi Frederik, mən almayacam.

Ledi Frederik. Borcum nə qədərdir, madam Klod?

Madam Klod. Mən... unutmuşam.

Ledi Frederik. Yeddi yüz əlli funt, on yeddi şilling, doqquz pens. Görürsünüz, yadımdadı. Siz qəbz dalınca gəlmisiniz, onu da alacaqsınız. (*Əyləşib qələmi əlinə alır*).

Madam Klod. Ledi Frederik, niyə siz mənə qarşı belə amansızsınız? Elə bil, mən hansısa ikincidərəcəli bir müəssisəyəm.

Ledi Frederik. Bağışlayın, amma bu haqda qabaqcadan fikirləşmək lazım idi. İşə bir bax, yanımda qəbz yoxdu. Bu nə bəladı!

Madam Klod. Elə bir fikrim yoxdu, ledi Frederik. İnanın ki, bu, mənim ağılıma da gəlmirdi.

Ledi Frederik. Mən nə cür eləyim?

Foulds. Adi vərəqdə də yazmaq olar.

Ledi Frederik (*Ona tərəf tərs-tərs baxaraq*). Əcinnə! (Astadan) Əlbəttə, olar. Bu heç ağılıma gəlməyib. (*Vərəq çıxarır*.) Bəs markanı haradan tapım?

Foulds (*Məzələnərək*). Təsadüfən məndə var.

Ledi Frederik. Maraqlıdır, nədən Monte-Karloda özünüzlə ingilis markası gəzdirirsiniz?

Foulds (*Markanı verərək*). Bəzən bir pens dəyərinə marka yüz luidor qənaət eləməyə imkan verir.

Ledi Frederik (*Kinayə ilə*). Çox sağ olun. Yuxarıdan bankın adını yazacam. Madam Kloda ödənsin...

Madam Klod. Bu heç olmadı, Ledi Frederik. Niyə siz mənə qarşı belə ciddisiniz? Bir xanım kimi xanımdan məni bağışlamasını rica eləyirəm. Doğrudur, mən borca görə gəlmişdim, amma... bu pulları istəmirəm.

Ledi Frederik (*Özündən razı halda başını qaldırır*). Neynək. (*Qəbzə baxır*.) Qoy siz deyən olsun. Buyurun. (*Qəbzi cırır*.)

Madam Klod. Çox sağ olun, ledi Frederik. Siz mənə əsl lütfkarlıq göstərdiniz. Daha arxayın gedə bilərəm.

Ledi Frederik. Gedirsiniz? Neynək, xudahafız. Paradayn, madam Klodu ekipajına ötürün. Ada!

(*Madam Klodun yanağından öpür.*)

Madam Klod (*Gedərək*). Görüşümüzə çox şad oldum.

(*Paradayn Madam Kloda əlini uzadır və onlar birlikdə çıxırlar. Ledi Frederik pəncərəyə yaxınlaşıb stulun üstünə qalxır və dəsmalını yelləyir. Elə bu vaxt Kapitan Montqomeri daxil olur.*)

Kapitan Montqomeri. Salam.

Ledi Frederik (*Stuldan düşür*). Nə yaxşı ki, gəldiniz. Sizi görmək istəyirdim.

Kapitan Montqomeri. Əyləşə bilərəmmi?

Ledi Frederik. Əlbəttə. Biz bir məsələni danışmalıyıq.

Kapitan Montqomeri. Eşidirəm.

Ledi Frederik. Əvvəla, Ceralda olan qayğınıza görə sizə təşəkkür eləyirəm. Onun sizə bir qalaq borcu olduğunu dünənəcən bilməmişəm.

Kapitan Montqomeri. Boş şeydi.

Ledi Frederik. Əgər doqquz yüz funt sizdən ötrü boş şeydisə, onda, görünür, çox varlısınız.

Kapitan Montqomeri. Varlıyam.

Ledi Frederik (*Təbəssümlə*). Hər halda, ona bu qədər vaxt verməyiniz sizin tərəfinizdən böyük alicənablıqdı.

Kapitan Montqomeri. Mən Ceralda dedim ki, onun sabahacan vaxtı var.

Ledi Frederik. Təbii ki, o, sizinlə imkanı çatdığı qədər tez hesablaşmaq istəyir.

Kapitan Montqomeri (*Təmkinlə*). Tez-tez özümə sual eləyirəm: görən, niyə kart borcunu vicdan borcu sayırlar?

Ledi Frederik (*Düz onun gözlərinin içinə baxaraq*). Əgər siz inad eləsəniz və Cerald borcunu ödəyə bilməsə, o öz kağızlarını başqasının mülkiyyətinə keçirməli olacaq.

Kapitan Montqomeri (*Laqeydcəsinə*). Əmin ola bilərsiniz ki, məsələni bu həddə gətirib bu həddə çıxarmağa mənim qəti həvəsim yoxdu. Yeri gəlmişkən, siz bizim dünənki söhbət barədə fikirləşmisinizmi?

Ledi Frederik. Xeyr.

Kapitan Montqomeri. Amma pis olmazdı.

Ledi Frederik. Əziz kapitan Montqomeri, doğurdanmı, siz elə fikirləşirsiniz ki, mənim qardaşım öz axmaqlığı ucbatından pokerdə bir qalaq pul uduzub və borcdan çıxma bilmir deyə, sizə ərə gəlməliyəm?

Kapitan Montqomeri. Məgər siz mənim sələmçi oğlu olduğumu bilmirsiniz?

Ledi Frederik. Məncə gəlirli iş olmalıdır.

Kapitan Montqomeri. Atam da belə hesab eləyirdi. O, Aaron Levitski adlı bir

Polşa yəhudisiydi. Bura gələndə cibində cəmi üç şilling olub. Bu pulun yarısını dostuna verib, amma dostunun üçcə gündən sonra ona yeddi şilling və altı peso qaytarmaq şərtiylə.

Ledi Frederik. Düzdü, mənim rəqəmlərdən elə də başın çıxmır, amma, deyəsən, faiz əndazəsiz dərəcədə yüksəkdi.

Kapitan Montqomeri. Siz haqlısınız. Mənim atam bu işdə böyük ustaydı. Bu balaca bir başlanğıc idi, vaxt ötdükcə onun biznesi nəhəng ölçülər aldı. Vəfat eləyəndə mənə Montqomerilər ailəsinin adını və möhürünü, üstündə də milyondan artıq pul miras qoydu.

Ledi Frederik. Gör bir qənaətcillik, əməksevərlik və taleyin naxışı nələrə gətirib çıxarır.

Kapitan Montqomeri. Atam şöhrətpərəst adam idi və bu səpgili arzularının hamısını həyata keçirə bildi, yalnız birindən başqa. Kübar cəmiyyətə düşmək arzusu onun bütün ruhuna hakim kəsilə də, istəyinə çata bilmədi. Ölümündən əvvəl məni çağırıb dedi ki, istəyirəm, sən o dövrlərdə olasan ki, hansılar haqda mən yalnız...

Ledi Frederik. Eşitmişəm?

Kapitan Montqomeri. Bəli, məhz eşitmişdi. Təəssüf ki, atam belə məsələlərdə sadələvh idi. Onun üçün lord elə lord idi, aralarında heç bir fərq yox idi. Elə hesab eləyirdi ki, markiz qrafdan daha incə, zərif personadı, vikont isə onun təsəvvüründə barondan da yüksəkdə dayanırdı. O ölənəcən anlaya bilmədi ki, cibində siçanlar oynayan bir irland baroneti ən titullu qrafdan da daha kübar dairələrdə gəzib dolana bilər.

Ledi Frederik. Sözlünüzün canı nədi?

Kapitan Montqomeri. Sadəcə, mənim sizə niyə evlənmək təklifi etməyimin səbəblərindən birini açıqlayıram.

Ledi Frederik. Siz, yəqin, kübar mühitin çox insanlarıyla tanışsınız. Bu günlərdə sizin məşhur cəngavərlərdən birinin dul arvadıyla birlikdə nahar elədiyinizi gördüm.

Kapitan Montqomeri. Məşhur şəxslərin çoxu mənimlə birlikdə nahar eləməyi özünə şərəf bilir. Amma mən çox gözəl anlayıram ki, bu, mənim axtardığım deyil. Və o evlər ki sizlər bütün həyatınızı onun divarları arasında keçirirsiniz, məndən yenə əvvəlki kimi uzaqdadı. Üçüncüdərcəli qraflar və nimdaş dul arvadlar məni təmin eləmir.

Ledi Frederik. Qabaqcadan üzr istəyirəm, amma deməliyəm ki, siz, sadəcə, təqlidçinin birisisiniz.

Kapitan Montqomeri. Mənim atam Aaron Levistki ingilislə evləndiyindən məndə onların xarakterindən çox şey var.

Ledi Frederik. Tamamilə əminəm ki, o cəmiyyət sizi mənim ərim qiyafəsində olsanız belə, həzmi-rabesindən keçirəcək.

Kapitan Montqomeri. Üz-gözlərini turşutsalar da, udacaqlar, çarələri nədi? Onları İngiltərənin ən dəbdəbəli ovuna dəvət eləyəndə isə qərara alacaqlar ki, mədələri məni əməllicə həzm eləmək iqtidarındadı.

Ledi Frederik (*Hələ də heyratla*). Siz öz təklifinizi açıq-aydın işbazlıqla yeridirsiniz, amma mən işbaz qadın deyiləm. Bu yanaşma məni cəlb eləmir.

Kapitan Montqomeri. Mən sizdən bir qadın kimi yalnız cəmiyyətin tələb etdiyi öhdəlikləri yerinə yetirməyi xahiş eləyirəm. Bu, o qədər də çox deyil. Mənə lazım olan ancaq sizin qəbullar təşkil etməyiniz, dostlarımla səmimi davranmağınız, mənim özümlə ən azı insanların gözü qarşısında xoş rəftar etməyiniz, lazım olan yerlərə birlikdə yollanmağımızla məhdudlaşır. Digər məsələlərdə siz tam sərbəstsiniz. Özünüz də görəcəksiniz ki, mən sizin bütün istəklərinizə diqqətli və səxavətli olacam.

Ledi Frederik. Kapitan, heç özüm də bilmirəm, sizin dediklərinizdən hansını ciddi qəbul eləyim. Dəqiq olan ancaq budur ki, siz təklif üçün heç də münasib vaxt seçməmişiniz. Axı mənim qardaşım sizə o qədər pul borcludur ki, ürəyiniz istəyən an onu məhv edə bilərsiniz?

Kapitan Montqomeri. Nədən münasib vaxt deyil?

Ledi Frederik. Demək istəyirsiniz ki...

Kapitan Montqomeri. Sizinlə açıq danışacam. Mən heç vaxt Ceraldın yolunda qaytarmağa azca da imkanı olmayan bu qədər puldan keçməzdim. Amma əvvəlcədən güman elədim ki, bu halda sizin mərhəmətinizə bel bağlaya bilərəm.

Ledi Frederik (Qətiyyətlə). Elə günü sabah Cerald son penə qədər sizinlə haqq-hesab çəkəcək.

Kapitan Montqomeri (Mülayim tərzdə). Sizcə, o, bu pulu haradan alacaq?

Ledi Frederik. Qəti narahat olmayın, bir şey fikirləşərik.

Kapitan Montqomeri. Məncə, artıq bu səhər siz bir uğursuz cəhd eləmişiniz.

Ledi Frederik (Diksini). Necə?

Kapitan Montqomeri. Sabah həm də bir neçə veksəl üzrə ödənişinizi unutmamısınız ki?

Ledi Frederik. Bunu siz haradan bilirsiniz?

Kapitan Montqomeri. Mən axı sizə dedim ki, əgər qarşıma məqsəd qoyuramsa, axıracan gedirəm. Siz Dik Kouenin yanında olmusunuz, o da deyib ki, vekselləriniz artıq onda deyil. Məgər ağılınıza gəlməyib ki, bu veksellər ancaq bir adamı maraqlandıra bilər?

Ledi Frederik. Həmin adam sizsiniz?

Kapitan Montqomeri. Bəli.

Ledi Frederik. İlahi, özün saxla!

Kapitan Montqomeri. Sizə nə oldu, nədən belə həyəcanlandınız? Sizi əmin edirəm ki, narahatlıq üçün heç bir əsas yoxdu. Mən vicdanlı adamam. Əgər təklifi dərhal qəbul etsəydiniz, veksellərin məndə olduğundan heç vaxt xəbər tutmayacaqdınız. Yaxşı-yaxşı fikirləşin. Sizi əmin edirəm ki, birlikdə həyatımız heç də pis olmayacaq. Mən sizə həyatda ən çox istədiklərinizi verəcəm: pul və onu ağılınıza gələn kimi sağa-sola səpələmək üçün sərbəstlik. Siz isə əvəzində, mənə cəmiyyət arasında etibarlı mövqe qazandıraraq atamın arzusunu gerçəkləşdirəcəksiniz.

Ledi Frederik. Əgər razılaşmasam, siz məni müflis, Ceraldı da məhv edəcəksiniz?

Kapitan Montqomeri. Heç də xoş olmayan bu məsələ barədə fikirləşmək belə istəmirəm.

Ledi Frederik. Bacarmaram, bacarmaram.

Kapitan Montqomeri (*Gülümsəyərək*). Bəs borc necə olsun? Cavab üçün nə vaxt gəlir? Sabah? Sizin veksellərin və Ceraldın borcla bağlı iltizamının dalınca gələcəm. Onları özünüz öz əllərinizlə yandıracaqsınız. Uğurlar arzulayıram.

(*Ledi Frederikin əlini öpüb çıxır. Ledi Frederik donuq baxışlarını qabağa dikib. Mereston, ardınca Ledi Mereston və Paradayn daxil olur.*)

Mereston (*Ledi Frederikin üstünə yüyürərək*). Bu da siz! Sizi axtarmaqdan yoruldum!

Ledi Frederik (*Təbəssümlə*). Sizi qovmağımın üstündən heç ikicə saat da keçməyib.

Mereston. Deyəsən, sizi lap boğaza yığmışam.

Ledi Frederik. Səfehləmə. Özünüz də bilirsiniz ki, elə deyil.

Mereston. İndi hara hazırlaşırsınız?

Ledi Frederik. Nəsə başım ağrıyır. Gedim uzanım.

Mereston. Nə pis oldu.

(*Ledi Frederik çıxır. Mereston həyəcanla onun ardınca baxıb qapıya tərəf bir addım atır.*)

Ledi Mereston (*Tələsik*). Sən hara, Çarli?

Mereston. Mən ledi Frederikdən ona kömək lazım olub-olmadığını soruşmadım.

Ledi Mereston. Yaxşı görək, mehmanxana qulluqçuyla doludur, onu darda qoymazlar.

Mereston. Bəlkə məşində gəzinti onun xeyrinə olar?

Ledi Mereston (*Özünü saxlaya bilməyərək*). Tamam hövsələsiz olmusan. Ehtirasdan adam başını gör necə də itirərmiş!

Paradayn. Sakit ol, qarıcıyız, sakit ol.

Mereston. Ana, sən nə demək istəyirsən?

Ledi Mereston. O arvada vurulduğunu, yəqin, inkar eləməzsən, hə?

Mereston (*Ağarır*). Zəhmət olmasa, arvad yox «ledi Frederik» de.

Ledi Mereston. Çarli, bu artıq əndazəni aşmaqdı. Xahiş eləyirəm, mənim sualıma cavab ver.

Mereston. Bunu kobudluq kimi qəbul eləmə, ana, amma sənin mənim şəxsi həyatıma qarışmağa ixtiyarın yoxdu.

Foulds. Əgər bu işi çözmək istəyirsinizsə, çalışın, özünüzü ələ alın.

Mereston. Mən heç nəyi çözmək niyyətində deyiləm.

Ledi Mereston. Özünü axmaq yerinə qoyma, Çarli. Sən hər səhərini, hər axşamını, ümumiyyətlə, bütün gününü ledi Frederikin böyür-başında keçirirsən. O elə mehmanxanadan qırağa bir addım atmağa bənddi, quyruq kimi dalınca sürünürsən. Sən bu diqqətinlə ona nəfəs almağa belə iman vermirsən.

Foulds (*Yüngülcə*). Doğmalar arasında gərək gizli bir şey olmasın. Onlar güzgü kimi sənə burnunun ayrılığını, yaxud gözünün çəpliyini göstərirlər.

Ledi Mereston (*Merestona*). Əminəm ki, mənim hər şeyi bilməyə haqqım var. Bu, nədi belə, axırı necə olacaq?

Mereston. Axırının necə olacağını bilmirəm.

Foulds. Bizi maraqlandıran sualı başqa cür də qoymaq olar. Sən ledi Frederikə evlənmək təlifi eləyəcəksənmi?

Mereston. Cavab verməyəcəm. Həddən ziyadə şəxsi məsələdi.

Foulds. Balaca, özünə gəl, ciddi ata rolu üçün sən hələ çox gəncsən. Biz sənə yaxşılığını istəyirik. Həqiqəti deyib canını qurtarmağın yaxşı olmazmı? Məni də, ananı da sənə gələcəyin narahat eləyir.

Ledi Mereston (*Yalvarışlı səslə*). Çarli!

Mereston. Əlbəttə, razılıq verəcəyinə azca əmin olsaydım, ona evlənmək təklifi eləyərdim. Amma məni dəhşətə gətirən odur ki, qorxuram, rədd cavabı verə, mən də onu görməyə həmişəlik həsrət qalam.

Ledi Mereston. Yazıq uşaq, tamam havalanıb.

Mereston. Əgər məni söyüb qovsa, özümə nə edəcəyimi bilmirəm. Onu həmişəlik itirməkdənsə, bu cansıxıcı müəmma yaxşıdı.

Foulds. İlahi! Gözəl oğlan, sənə işin müşküldü. Utancaqlığının əzabını çəkən aşiqin vəziyyəti, ehtirasını kişi kimi bəyan edən aşiqdən daha ağırdı.

Ledi Mereston (*Azca qımuşaraq*). Mənə ləzzət eləyən odur ki, Ledi Frederikin tumanı eyni vaxtda həm qardaşımın, həm də oğlumun diqqətini cəlb eləyib. Təbii ki, müxtəlif vaxtlarda.

Mereston. Ledi Frederik o tarixçəni mənə danışib.

Foulds. Öz cinsinə uyğun qeyri-səmimiliklə.

Mereston. Bildiyimə görə, həmin vaxtlar o, çox bədbəxt imiş, siz isə şübhəli nəvazişlərlə onu özünü cəlb eləyə bilmisiniz.

Foulds. Əziz balam, mənə dərs verməkdən vaz keç. O dəqiqə unudulmaz atanı xatırlamalı oluram.

Mereston. Nəhayət, o, sizinlə birlikdə getməyə razılıq verib. Siz Vaterloo vağzalında görüşməliydiniz.

Foulds. Gizli görüşlər üçün ora yararlı deyil, çox yelçəkən yerdə.

Mereston. Sizin qatar doqquzda tərpənməliydi. Sonra gəmiylə Normand adalarına üzüb getməliydiniz.

Foulds. Ledi Frederikin heyvətamiz yaddaşı var. Mənim yadımda qalan ancaq dənizdə qasırğa olmasın deyər, Tanrıya yalvarmağımdı.

Mereston. Və qatar tərpənəndə onun gözləri vağzal saatına sataşır. Onun oğlu səhər yeməyinə düşüb soruşa bilər ki, bəs anam hanı? Və son anda o, özünü qatardan yerə atır. Amma siz imkan eləyə bilmədiniz, qatar sizi tək-tənha Ueymuta apardı.

Ledi Frederik. Çox güman, sən özünü barmağa dolanan axmaq yerində hiss elədin, Paradayn.

Mereston. Elədi, amma niyə axı yaraya duz səpək?

Ledi Mereston. Çarli, niyə fikirləşmirsən ki, belə tez-tez vurulan bir qadın sənə hisslərinə layiq deyil?

Mereston. Əziz ana, doğrudanmı, sən elə düşünürsən ki, mənim dayımın onun gözündə nəşə bir qiyməti olub?

Foulds. Nəyə işarə eləyirsən?

Mereston. Əgər sizi sevsəydi, onu nəyə saxlayardım? Doğrudanmı, siz onu belə pis tanıyırsınız? Uşağı sadə bir səbəbdən onun yadına düşmüşdü. Səbəb sizə qarşı laqəyd olması idi, vəssalam.

Foulds (*Əsəbi tərzdə*). Sən bu məsələdə piyadasan! Sən, sadəcə, dikbaş və sırtıq bir oğlansan.

Ledi Mereston. Əziz Paradayn, ledi Frederik sənə vurulmuşdu, ya vurulmamışdı, nə əhəmiyyəti var axı?

Foulds (*Sakitləşərək*). Əlbəttə, boş şeydi.

Ledi Mereston. Şəxsən mənim şübhəm yoxdu ki, sən yaralanmış iradəni sınmış ürək kimi qəbul eləmişən.

Foulds (*Acı-acı*). Əzizim, bəzən elə qərribə danışırısan ki, mənim yeznəmin nədən belə tez-tez öz ailə ocağını tərk edib vaxtını kilsələrdə keçirdiyini anlamağa başlayıram.

Mereston. Mənim ledi Frederikin bütün maliyyə problemləriylə bağlı məlumatlı olduğumu bilmək, yəqin, sizə maraqlı olar. Bilirəm ki, o, sabah iki veksəl üzrə ödəniş eləməlidir.

Foulds. O necə də ağıllıdır.

Mereston. Yalvardım ki, mənə lazım olan məbləği ödəməyə icazə versin, amma qəti yaxın buraxmadı. Bəli, o heç nəyi məndən gizləmir.

Ledi Mereston. Əziz Çarli, əhəmiyyətsiz bir şeyi etiraf eləyib, işin məğzini gizləmək köhnə üsuldu.

Mereston. Ana, sən nə demək istəyirsən?

Ledi Mereston. Ledi Frederik sənə Bellingemlərin işi barədə bir söz deyibmi?

Mereston. Nə səbəbə deməlidir?

Ledi Mereston. Fikrimcə, taleyini həmişəlik bağlamaq istədiyin bir qadının möcüzə nəticəsində boşanma işi üzrə məhkəmədən canını necə qurtardığını bilməyin pis olmaz.

Mereston. Ana, mən buna inanmıram.

Foulds. Oğlan, unutma ki, sən doğma ananla danışırısan.

Mereston. Çox təəssüf ki, mənim doğma anam... ən yaxın dostumun ünvanına belə kinayəli və alçaldıcı böhtan ünvanlayır.

Ledi Mereston. Sən özün gözəl bilirsən ki, mən həmişə dəlil-sübutla danışıram.

Mereston. Ledi Frederik barəsində pis söz eşitmək istəmirəm.

Ledi Mereston. Sən məni dinləməlisən.

Mereston. Deməli, nəyinsə məni ağrıtdığının sənə dəxli yoxdu, eləmi?

Ledi Mereston. Mən sənin tamam mənəviyyatsız bir qadınla evlənməyində icazə verə bilmərəm.

Mereston. Ana, sən bu sözləri necə deyə bilirsən?

Foulds. Bu söhbət mənim də ürəyimcə deyil, amma bəlkə ən pis tərəfi də dinləyək.

Mereston. Çox gözəl. Bir şərtlə ki, əgər anam sandığı acıb pambığı tökmək niyyətindədirsə, qoy bunu ledi Frederikin yanında eləsin.

Ledi Mereston. Böyük həvəslə.

Mereston. Çox şadam.

(O, zəngi basır. Nökər daxil olur).

Foulds. Mod, ehtiyatlı ol. Ledi Frederiklə belə oyunlara girişmək çox təhlükəlidir.

Mereston. *(Nökərə).* Ledi Frederik Berollza çatdırın ki, lord Mereston narahatlığa görə bəri başdan üzr istəyib deyir ki, əgər bir-ikidəqiqəliyə qonaq otağına düşsə, ona çox minnətdar olar.

Nökər. Oldu milord. *(Çıxır.)*

Foulds. Mod, sən nə eləmək istəyirsən?

Ledi Mereston. Məndə ledi Frederikin öz əliylə yazdığı bir məktub haqda məlumat var idi. Bu məktub onun haqda dediklərimin hamısına haqq qazandırır. O məktubu tapmaq üçün yeri-göyü alt-üst eləmişdim. Nəhayət, bu səhər həmin məktub əlimə keçib.

Foulds. Məgər sən ondan istifadə eləmək istəyirsən? Bu, çox böyük axmaqlıq olardı.

Ledi Mereston. İstəyirəm.

Foulds. Qorxuram, sən öz başına iş açasan. Əlbəttə, ola bilər, mən dəhşətli dərəcədə səhv eləyirəm, amma elə bilirəm, bu halda səni ağlasığmaz təhqirlər gözləyir.

Ledi Mereston. Boş şeydi. Mən heç nədən qorxmuram.

(Ledi Frederik daxil olur.)

Mereston. Narahat elədiyimə görə üzr istəyirəm. Ümidvaram, incimədiniz.

Ledi Frederik. Əlbəttə, incimədim. Bilirəm ki, əgər ciddi səbəb olmasaydı, dalımca adam göndərməzdiniz.

Mereston. Qorxuram, siz məni həddən ziyadə yaramaz bir insan kimi qəbul eləyəsiniz.

Ledi Mereston. Belə danışmaq lazım deyil, Çarli.

Mereston. Anamın sizə nəsə sözü var. Mən istədim, sözünü sizin qarşınızda desin.

Ledi Frederik. Bu, sizin tərəfinizdən mənə böyük lütfdü, Çarli. Amma düzünü desəm, istərdim ki, insanlar mənim barəmdə hədyan sözləri arxamca desinlər. Xüsusən də, əgər bu hədyan həqiqətdirsə.

Foulds. Qulaq asın, mənəcə, bütün bunlar hamısı cəfəngiyatdı. Hər birimizin keçmişində elə məqamlar var ki, onun qurdalanmasını istəməzdik. Bəlkə, keçmişə rahat buraxaq.

Ledi Frederik. Mən gözləyirəm, ledi Mereston.

Ledi Mereston. Mən, sadəcə, qərara aldım ki, oğlum ledi Frederikin Rocer Bellingemin məşuqəsi olduğunu bilməlidir. *(Ledi Frederik cəld çevrilib ona baxır, sonra onu gülmək tutur. Ledi Mereston əsəbi tərzdə yerindən atılıb məktubu ledi Frederikə verir.)* Bu, sizin xəttiniz deyil?

Ledi Frederik *(Azca da özünü itirmədən).* İlahi, siz bunu haradan almısınız?

Ledi Mereston. Görürsüzümü, ledi Frederik, mənim sübutum kifayət qədərdir.

Ledi Frederik *(Məktubu Merestona uzadaraq).* Oxumaq istəyirsiniz? Mənim xəttimi yaxşı tanıyırsınız, odur ki, Ledi Merestonun sualına cavab verə bilərsiniz.

(Məktubu oxuyub təşvişlə ledi Frederikə baxır.)

Mereston. İlahi, özün saxla! Bu, nə deməkdir?

Ledi Frederik. Ucadan oxuyun.

Mereston. Bacarmaram.

Ledi Frederik. Mənə verin. (*Məktubu alır.*) Məktub mənim qaynım Piter Berrolza ünvanlanıb. Burada haqqında söhbət gedən Keyt onun arvadıdır. (*Oxuyur.*) Əziz Piter! Çox təəssüf eləyirəm ki, Rocer Bellingemə görə sən Keytlə dalaşmısan. Sən məsələni düz anlamamısan. Onların arasında heç nə yoxdu. İkinci gün axşam Keytin məhz harada olduğunu dəqiq bilməsəm də, dəqiq bilirəm ki, o, Rocerin yanında olmayıb. Bu, mənə dəqiq məlumdu, çünki...

Mereston (*Sözünü kəsərək*). Anda verirəm, davam eləməyin.

(*Ledi Frederik ona baxıb çiyinlərini çəkir.*)

Ledi Frederik. Burada Elizabet Berollzun imzası var. Postskriptumda isə yazılıb ki, bu məktubdan istifadə oluna bilər.

Mereston. Axı bu, nə deməkdi, bu, nə deməkdi, axı?

Ledi Mereston. Məgər aydın deyil? Günahın bundan açıq etirafı necə olur?

Mereston. Bir söz deyin. Yəqin ki, bunun nəsə bir izahı var.

Ledi Frederik. Ledi Mereston, bu məktubun sizin əlinizə necə keçdiyi mənim üçün çox müəmmalıdır. Sizinlə razıyam, bu məktubda kifayət qədər kompromat var. Amma Keyt də, Piter də artıq o dünyadadı. Odur ki, daha həqiqəti açıb deyə bilərəm.

(*Paradayn Foulds irəli bir addım atıb diqqətlə ona baxır.*)

Ledi Frederik. Mənim qaynım arvadı həlim və məsum bir quzuydu, abır-həya mücəssəməsiydi. Onu hansısa eşq oyununda günahlandırmaq kiminsə ağına belə gəlməzdi. Bir səhər gözüyaşlı yanıma gəlib etiraf elədi ki, o, Rocer Bellingemlə (*çiyinlərini çəkir.*) işləri korlayıb. Əri də nəsə şübhələnen kimidi, hay-küy qaldırıb.

Foulds (*Quru səslə*). Bəzi kişilər ən xırda səbəbdən belə hay-küy qaldırmağa hazırdı.

Ledi Frederik. Özünü müdafiə eləmək üçün o, ilk ağına gələni deyib. Piterə demişdi, bəs Rocer Bellingem mənim məşuqumdu. İndi də məndən ona qahmar durmağımı istəyirdi. O bədbəxt və zəif bir məxluq idi. Əgər qalmaqla böyüsəydi, məhv olub gedəcəkdi. Onun Rocerə qarşı hissləri anıydı, azca qorxu artıq onu sağaltmışdı. Ürəyinin dərin yerində o, hələ də öz ərinə sevir. O dövəmdə çox ağır günlər yaşayırdım, axırımın necə olacağı məni qəti qayğılandırmırdı. O and içirdi ki, yeni həyata başlayacaq, yeni səhifə açacaq, nə bilim, nə eləyəcək. Mən də onun düzəlməsini istəyib xahişini yerinə yetirdim. Bu məktubu yazıb günahı öz üzərimə götürdüm, Keyt də ölənəcən əriylə xoşbəxt həyat yaşadı.

Mereston. Bu cür ancaq siz edə bilərdiniz.

Ledi Mereston. Amma lord və ledi Piter artıq o dünyadadı, eləmi?

Ledi Frederik. Bəli.

Ledi Mereston. Bəs Rocer Bellingem?

Ledi Frederik. O da.

Ledi Mereston. Bu halda həqiqəti nə cür sübut eləyə bilərsiniz?

Ledi Frederik. Heç cür.

Ledi Mereston. Çarli, bu, sənə kifayət eləyir?

Mereston. Əlbəttə.

Ledi Mereston (*Dərhal*). İlahi, bu uşaq tamam başını itirib. Paradayn, heç olmasa, sən bir söz de.

Foulds. Əzizim, sənin xətrinə dəymək istəməsəm də, deyəsən, mən də Çarliylə razıyam.

Ledi Mereston. Demək istəyirsən ki, bu nağıla inanırsan, hə?

Foulds. İnanıram.

Ledi Mereston. Nə səbəbə?

Foulds. Bilirsən, ledi Frederik çox ağıllı qadındı. Əsas olmayan belə bir nağılı uydurmaq onun xarakterinə uyğun deyil. Əgər onun nədəsə günahı olsaydı, öz təmizliyinin sübutu kimi onlarla dəlil gətirərdi.

Ledi Mereston. Bu nə vəhşilikdi?

Foulds. Üstəlik, mən ledi Frederiki çoxdan tanıyıram və deyim ki, onun minlərlə qüsuru var.

Ledi Frederik (*Gözlərini oynadaraq*). Çox sağ ol.

Foulds. Amma onun müdafiəsi üçün qəti tərəddüd etmədən bir söz deyə bilərəm. O, yalançı deyil. Əgər o, mənə nədə deyirsə, həqiqiliyinə azca da şübhə eləmirəm.

Ledi Frederik. Burada kiminsə mənə inanıb-inanmadığının qəti əhəmiyyəti yoxdu. Çarli, xahiş eləyirəm, zəngi basın.

Mereston. Buyurun.

(*O, zəngi basır və nökar dərhal daxil olur*).

Ledi Frederik. Mənim nökarım deyir ki, stolumun üstündəki qutunu tez bura gətirsin.

Nökar. Oldu, miledi. (*Çıxır*).

Foulds. (*Hövsələsizliklə*). Nə eləmək istəyirsən?

Ledi Frederik. Bunun sənə qəti dəxli yoxdu.

Foulds. Ağıllı ol, Betsi, məktubları vermə.

Ledi Frederik. Bu əhvalat mənim xirtdəyimdədir. Hər şeyə nöqtə qoymağın vaxtı çatıb.

Foulds. Özünü ələ al.

Ledi Frederik (*Ayaqlarını yerə döyərək*). Mənə göstəriş vermə, Paradayn.

(*Ledi Frederik əsəbi tərzdə var-gəl eləyir. Paradayn fortepianonun arxasına keçib bir barmaqla «Haqlısan, Britaniya»-nı ifa edir.*)

Mereston. Kəsin səsinizi!

(*Mereston kitabı götürüb Paradayna tərəf tullayır, amma dəymir.*)

Foulds. Az qala, dəymişdi.

Ledi Frederik. Paradayn, həmişə mənə qərribə gəlir ki, görün, nədən sizi hazır cavab hesab eləyirlər.

Foulds. Çünki kimsə zarafat eləmək istəyəndə mən həmişə ürəkdən qəhqəhə çəkirəm.

(*Lakey qutuyla içəri keçir. Ledi Frederik açıb oradan bir bağlama məktub çıxarır.*)

Foulds. Betsi, Betsi, belə eləmək lazım deyil. Mərhəmətli ol.

Ledi Frederik. Bəs mənə qarşı mərhəmətli oldular? Albert!

Lakey. Bəli, miledi.

Ledi Frederik. Gedin, mehmanxananın sahibinə deyin ki, mən sabah Monte-Karlonu tərk eləyirəm.

Mereston (*Dəhşət içində*). Siz gedirsiniz?

Lakey. Oldu, miledi.

Ledi Frederik. İnsanların sifəti yadınızda yaxşımı qalır?

Lakey. Bəli, miledi.

Ledi Frederik. Siz, yəqin, lord Merestonun sifətini də unutmazsınız.

Lakey. Unutmaram, miledi.

Ledi Frederik. Onda yadda saxlayın: Əgər lord bizim Londondakı evimizin qarşısında görünsə mən evdə yoxam.

Mereston. Ledi Frederik!

Ledi Frederik (*Lakeyə*). Gedə bilərsiniz.

(*Lakey çıxır*).

Mereston. Sizi necə başa düşək? Mənim günahım nədi?

(*Ledi Frederik cavab vermədən məktubu götürür. Paradayn təşviş içində ona baxır. O, sobaya yaxınlaşıb məktubları bir-bir oda atır.*)

Ledi Mereston. O, nə eləyir?

Ledi Frederik. Bu məktublar çox cılız bir qadını bədbəxt eləyə bilər. Onları yandırırım ki, heç vaxt bu məktublardan istifadə üçün nəfsim mənə güc gəlməsin.

Foulds. Ömrümdə heç vaxt belə melodram görməmişdim.

Ledi Frederik. Dilini farağat qoy, Paradayn. (*Merestona Sarı dönərək*). Əziz Çarli, mən Monte-Karloya əylənmək üçün gəlmişdim. Amma sizin ananız mənə göz açmağa imkan vermir. Sizin dayınız isə çox tərbiyəli olduğundan öz nöqərləriylə mənə danışdığından yaxşı danışır. Məni hər yolla bezdirirdilər, hər cür təhqir eləyirdilər, diz çökdürmək istəyirdilər. Çünki qorxurdular ki, birdən siz mənə evlənmək təklifi eləyərsiniz! Mən boğaza yığıldım. Özümə qarşı bu cür münasibətə öyrənməmişəm, daha səbrim tükənib. Bütün bunların səbəbi siz olduğunuzdan mənim çıxış kimi sadə bir üsulum var. Bundan sonra sizin adınız olan yerdən kənarda duracam. Əgər sizinlə küçədə rastlaşsaq, mən tərəfə baxmaya bilərsiniz, çünki sizin bir sözünüzü də eşitmək istəməyəcəm.

Ledi Mereston (*Güclə eşidilən səs*). Nə böyük xoşbəxtlik.

Mereston. Ana, ana. (*Ledi Frederikə müraciət*). Çox təəssüflənirəm. Bəli, sizin hiddətlənməyə tam haqqınız var. Siz əzab çəkməli olmusunuz və mən bütün varlığım ilə sizdən üzr istəyirəm. Təəssüf, anamın bəzi hərəkətlərinə və sözlərinə haqq qazandırmaq mümkün deyil.

Ledi Mereston. Çarli!

Mereston. Onun da, şəxsən özümün də adından sizdən səmimi bir xahişim var: bizi bağışlayın.

Ledi Frederik (*Təbəssümlə*). Ürəyinizə elə də yaxın eləməyin. O qədər də vacib deyil. Amma bizim bir daha görüşməməyimiz ağıllı iş olardı.

Mereston. Amma mən sizsiz yaşaya bilmərəm!

Ledi Mereston (*Heyrətlə*). Aha!

Mereston. Məgər bilmirsiniz ki, xoşbəxtliyim sizin əlinizdədir? Mən sizi bütün canımla və qəlbimlə sevirəm! Və heç vaxt bir başqasını belə sevə bilmərəm.

Foulds (*Ledi Merestona müraciətlə*). Sən məqsədinə çatdın. Təbrik eləyirəm.

Mereston. Məni axmağın birisi kimi qəbul eləməyin. Mən çoxdan, ilk görüşümüzdən bunu demək istəyirdim, amma cürət eləməirdim.

Ledi Frederik (*Yumşaq tərzdə*). Mənim əziz Çarlim.

Mereston. Əgər siz səhvlərimə göz yuma bilsəniz, bəlkə, mən o qədər də ümitsiz olmaram. Mənim xanımım olun. Siz mənə böyük şərəf vermiş olarsınız, ömrümün axırınacan sizi ovcumun içində saxlayaram. Öz xoşbəxtliyəmə və sizə layiq olmaq üçün hər şey eləyəyəm.

Ledi Frederik. Siz həddən ziyadə ciddisiniz, Çarli, mən çox təsirləndim, sizə hədsiz minnətdaram. Mənə fikirləşmək üçün vaxt verin.

Ledi Mereston. Vaxt versin?

Mereston. Mən axı gözləyə bilmirəm. Məgər sizi necə sevdiyimi görmürsünüz? Heç vaxt sizi mənim qədər sevən ikinci birisinə rast gəlməyəcəksiniz.

Ledi Frederik. Çox gözləmək lazım gəlməyəcək. Cavab üçün sabah səhər onda yanıma gəlin.

Mereston. Neynək, əgər belə lazımdırsa.

Ledi Frederik (*Təbəssümlə*). Belə lazımdı.

Foulds (*Ledi Frederikə*). Maraqlıdır, görən, indi nə oyun qurmusuz?

(*Ledi Frederik qalib duruşuyla gülümsəyir və Paradaynın qarşısında istehzal hərəkətlə dərinədən təzim edir.*)

Ledi Frederik. Ser, bütün həyatı üçün sizə borclu olan sözəbaxan və itaətkar nökrəsiniz.

Üçüncü pərdə

Səhnə. Ledi Frederikin soyunub-geyinmə otağı. Arxa planda pərdəsi sallanmış iri qapı yeri, yataq otağına giriş var. Sağdakı qapı dəhlizə çıxır. Pərdələri sallanan pəncərənin qarşısında üstünə kosmetika düzülən stol var. Səhnədə ledi Frederikin qulluqçusu görünür. O, çox səliqəli və yaraşıqlı bir fransızdır. Yüngül aksentlə danışır. O, zəngi basır və lakey daxil olur.

Qulluqçu. Lord Mereston gələn kimi bura ötürün.

Lakey (*Heyrətlə*). Bura?

Qulluqçu. Əlbəttə, bura.

(*Lakey çoxmənalı baxışlarla gözünü döyə-döyə qalib. Qulluqçu ərklə belini diksəldib dramatik jestlə lakeyə qapını göstərir.*)

Qulluqçu. Gedə bilərsiniz. (*Lakey çıxır.*)

Ledi Frederik. (*Yataq otağından*). Anjelika, pərdəni qaldırmısınız?

Qulluqçu. Bu dəqiqə, miledi. (*O, pərdəni qaldırır və kosmetika olan stolun üzərinə gur işıq düşür. Güzgüyə baxır.*) Bu səhər günəş yaman parlaqdı. Özümə baxa bilmirəm, gözüm qamaşır.

Ledi Frederik (*Oradan*). Özünüə baxmaya bilərsiniz, o, mənim güzgümdü.

Qulluqçu. Amma milord gələndə icazə verin, pərdələri aşağı salım. Bu cür olmaz.

Ledi Frederik. Sizə deyiləni eləyin, başqa işlərə qarışmayın.

(*Lakey Merestonun gəldiyini xəbər eləmək üçün daxil olur. Qulluqçu çıxır.*)

Lakey. Lord Mereston.

Ledi Frederik (*Elə oradan*). Bu, sizsiz, Çarli? Siz çox dəqiqsiniz.

Mereston. Mən vaxt tamam olana qədər qapının arxasında gəzişdim.

Ledi Frederik. Mən hələ tam geyimli deyiləm. Elə indicə vanna qəbul eləmişəm.

Mereston. Mən gedim?

Ledi Frederik. Yox, yox, nə danışsınız? Mən hazır olana qədər söhbət eləyək.

Mereston. Oldu. Səhərdən özünüzü necə hiss eləyirsiniz?

Ledi Frederik. Hələ müəyyənleşdirə bilməmişəm. Güzgüyə baxmamışam. Siz necəsiniz?

Mereston. Mən lap ələyam, çox sağ olun.

Ledi Frederik. Görkəminiz də yaxşıdı?

Mereston (*Güzgüyə yaxınlaşır*). Ümidvaram ki, pis deyil. İlahi, işıq necə də gurdu. Belə işığa ancaq öz dərisinin rənginə etibar eləyən adam dözər.

Ledi Frederik (*Peyda olur*). Məsələn, mən etibar eləyirəm.

Mereston (*Yeyin addımlarla ona tərəfə gəlir*). Ah.

(*Ledi Frederik yataq otağının qarşısında dayanıb. Əynində kimano var. Saçları pinti, dağınıqdı. Sifətinə heç nə çəkməyib. Elə bil, sifəti uzanıb, göyərrib, qırıq içində batıb. Mereston onu görüb hiss olunacaq dərəcədə diksinir. Bütün səhnə boyu ledi Frederik aydın bilinən irland aksentiylə danışır.*)

Ledi Frederik. Sabahın xeyir.

Mereston. (*Təşviş içində ona baxaraq*). Sabahın xeyir.

Ledi Frederik. Eşidirəm. Mənə nə demək istəyirdiniz?

Mereston (*Pərt halda*). Ümid eləyirəm, bu gecə yaxşı yatmışınız.

Ledi Frederik (*Gülərək*). Bəs siz?

Mereston. Yadımda deyil.

Ledi Frederik. Çarli, şübhə eləmirəm ki, siz daş kimi yatmışınız. Amma məni fikirləşə-fikirləşə bu gecəni yuxusuz da qala bilərdiniz. Sizə nə olub? Elə baxırsınız ki, elə bil, qarşınızdakı kabusdu.

Mereston. Heç də elə deyil.

Ledi Frederik. Siz artıq peşiman olmusunuz?

Mereston. Əlbəttə, yox. Sadəcə... daranmayanda siz çox fərqli görünürsünüz.

Ledi Frederik (*Yüngülcə köks ötürüb*). Gör ha, tamam unutmuşam! Anjelika, saçımı dara.

Qulluqçu (*Peyda olur*). Yaxşı, miledi.

(*Ledi Frederik stolun arxasında əyləşir.*)

Ledi Frederik. Anjelika, ürəkdən işləyin. Məni şəkil kimi eləyin. Anjelianın əlləri qızıldı.

Qulluqçu. Siz çox lütfkarsız, miledi.

Ledi Frederik. Əgər ürəyim rahatdısa, o, mənə bir cür, narahatamsa başqa cür saç düzümü eləyir.

Qulluqçu. Miledi, bərbər müəllimim məni belə öyrədib. Gərək yaxşı usta insanın bütün ehtiraslarını və ovqatını təsvir eləyə bilsin.

Ledi Frederik. İlahi, doğrudanmı, siz də belə bacarırsınız.

Qulluqçu. Miledi, o, məni həmişə özünün ən yaxşı şəyirdi hesab eləyərdi.

Ledi Frederik. Əla. Onda mənim işlərimi kəllə-mayallaq eləyən maddi böhranı... təsvir eləyin.

Qulluqçu. Bu ən yüngül işdi, miledi. Saçınızı alnınıza tökürsünüz və bu, ona işarədi ki, işləriniz pisdə.

Ledi Frederik. Amma mən axı alnımı elə həmişə saçımla örtürəm.

Qulluqçu. Deməli, sizin işləriniz həmişə qəlizdi.

Ledi Frederik. Elədi ki, var. Heç vaxt bu barədə düşünməmişəm.

Mereston. Ledi Frederik, sizin valehedici saçlarınız var.

Ledi Frederik. Xoşunuza gəlir?

Mereston. Rəngi lap gözəldi.

Ledi Frederik. Gəl bir olmasın. Bilirsiniz, o rəng neçəyədi?

Mereston. Demək istəyirsiniz ki, saçınız rənglənilib?

Ledi Frederik. Xeyr, bir balaca. Məsələn başqa şeydədir.

Mereston. Nədədir?

Ledi Frederik. Bu, inanc məsələsidir. Bilirsiniz, məndən axı bunu gözləyirlər. Rəfiqələrim saçlarını büsbütün rəngləyirlər, mən isə azca rəng vururam. Amma eyni pulu verməli oluram.

Mereston. Onlar sizdə beləmi çoxdu?

Ledi Frederik. Bəli, bir yığın. *(O, yeşiyi açıb oradan tündrəngli gur saç çıxarır.)* Ona verin, qoyun baxsın.

Qulluqçu. Yaxşı, miledi. *(Merestona uzadır.)*

Mereston. Doğrudan da. *(Nə deməli olduğunu bilmir.)* Belə ipək saç.

Ledi Frederik. Belə də, amma özümündü. Ən az onlara görə pul vermişəm. Yoxsa hələ verməmişəm, Anjelika?

Qulluqçu. Yox hələ, miledi. Bərbər gözləyər.

Ledi Frederik *(Saçı Merestondan alır).* Deməli, belə bir şeydi. Bərbər işidi. Taxımmı.

Mereston. Yaxşısı budur, taxmayın.

Qulluqçu. Əgər miledi hesab eləyirsə ki, sonluq faciəvi ola bilər, onda məsləhət görərdim, taxasız. Matəm dolu səhnələr üçün başda qotaz kimi gur saç çox uyğun gəlir.

Ledi Frederik. Hə, bilirəm. Əgər mən hansısa əzəzil sərmayədarın ürəyini yumşaltmaq istəyirəmsə, üstümə nə gəldi keçirirəm. Amma bu gün bu, çətin mənə lazım ola. Bizim görüşümüzdə qaşım üstə balaca tel də kifayətdir.

Qulluqçu. Deməli, siz komediyaya hazırlşırsınız. Yaxşı, yaxşı susuram.

(Ledi Frederik yeşikdən iki tel çıxarır.)

Ledi Frederik. Çox gözəldi, eləmi?

Mereston. Bəli.

Ledi Frederik. Siz onları çox bəyənidiniz, Çarli. Yəqin, ağılınıza belə gəlməyib ki, onların hər birinin filan qədər qiyməti var.

Mereston. Onların geydirmə olduğu mənim ağıma gəlməyib.

Ledi Frederik. Kişi xeylağı elə küt olur ki. Ananız sizə deməyib?

Mereston. Anam mənə çox şey deyib.

Ledi Frederik. Ola bilsin, o, həddini aşıb. Budur, hazırdı. Xoşuna gəlir?

Mereston. Qiyamətdi.

Ledi Frederik. Anjelika, milord razı qaldı. Siz qeyb ola bilərsiniz.

Qulluqçu. Oldu, miledi. *(Çıxır.)*

Ledi Frederik. İndi isə deyin ki, həyatınız boyu mənim kimi cazibədar xanıma rast gəlməmişsiniz.

Mereston. Mən bu sözü sizə çox demişəm.

Ledi Frederik *(Hər iki əlini uzadaraq).* Siz necə də qiyamət oğlansınız. Mənə elə xoş oldu ki, sizin dünən dediklərinizi eşitmək. Sizi elə oradaca öpüslərə qərq eləmək istədim.

Mereston. Sizi bu addımdan nəşə saxladı?

Ledi Frederik. Mənim əzizim, bu soyuqluq nədəndi?

Mereston. Bağışlayın, mən belə demək istəmirdim

Ledi Frederik. Sizdə mənə deməyə bir xoş söz tapılmadı?

Mereston. Elə bilirəm, bütün sözləri mən artıq sizə min dəfə demişəm.

Ledi Frederik. Deyin görüm, bütün gecəni yerinizin içində yuxusuz qalanda nə barədə düşünürdünüz.

Mereston. Sizi yenidən görmək istəyi ürəyimi parçalayırdı.

Ledi Frederik. Bəs sizi dəhşətli qorxu hissi bürümürdü? Bəlkə, mən sizin gözünü­zə göründüyüm qədər cazibədar deyiləm? Amma düzünü deyin.

Mereston. Hə, belə fikir ağıma gəlirdi.

Ledi Frederik. Siz gümanınızda yanılmamısınız ki?

Mereston. Nə danışırırsınız!

Ledi Frederik. Dəqiq belədi?

Mereston. Əlbəttə.

Ledi Frederik. Bunu sizdən eşitməyimə çox şadam. Mən axı özüm də dəhşətli əzab içindəydim. Öz-özümə deyirdim ki, mənim barəmdə fikirləşə-fikirləşə beyninə yeridəcək ki, mən dünyanın ən gözəl qadınıyam, sonra da bura gəlib acı gerçəkliklə qarşılaşacaq. Bu, çox ağır zərbə olardı.

Mereston. Cəfəngiyatdı! Siz belə şeyi ağılınıza gətirməli deyildiniz.

Ledi Frederik. Bəs onda nədən məni öpmək üçün azca da olsa, həvəs göstərmədiniz?

Mereston. Fikirləşdim... qorxdum ki, bu, sizin xoşunuza gəlməz.

Ledi Frederik. Bir dəqiqə sonra gec olacaq.

Mereston. Niyə?

Ledi Frederik. Çünki, ay səfeh, mən üz-gözümü boyamağa başlayacam.

Mereston. Necə? Başa düşmədim.

Ledi Frederik. Siz dediniz ki, mən dərimin rənginə görə təşviş keçirmirəm. Elədi ki, var. Baxa bilərsiniz.

(Ledi Frederik barmaqlarını yanaşı qoyulan güldanla, dibçəyə toxundurur.)

Mereston. Aydın oldu. Üzr istəyirəm.

Ledi Frederik. Doğrudanmı, siz elə bilirdiniz, mənim bütün bu gözəlliyim təbiidi?

Mereston. Başqa şey ağıma belə gəlməyib.

Ledi Frederik. Təəssüf. Tanrının verdiyi hər gün mən yazıq saatlarla öz üzərimdə işləyirəm ki, sifətimin dərisinin rəngi Monte-Karloda birinci olsun. Siz də elə hesab eləmisiniz ki, təbiidi. Guya, mən onsəkkizyaşlı südəmərəm.

Mereston. Anda verirəm, məni bağışlayın.

Ledi Frederik. Yaxşı, mən sizi bağışlayıram... Əlimi öpə bilərsiniz. *(Mereston onun əlini öpür).* Hə, Betsi, bu gün elə də yaxşı görünürsən. *(Güzgüyə barmaq yelləyir).* Belə olmaz, əziz Betsi. Demək olar ki, yaşına uyğun görünürsən. *(Tələsik dönərək).* Sizə elə gəlmirmi ki, mən qırxyaşlı adam kimi görünürəm?

Mereston. Sizin yaşınız barədə mən heç vaxt düşünməmişəm.

Ledi Frederik. Mənə qırx yaş vermək olmaz. Və nə qədər ki bu dünyada ənlilik-kişən var, həmişə belə olacaq. *(Üzünə ənlilik çəkir.)*

Mereston. Siz nə eləyirsiniz?

Ledi Frederik. Heyif ki, mən aktrisa deyiləm. Aktrisaların işi daha asandı. Onlara yalnız proyektor işığında yaxşı görünmək lazımdı. Amma mən özümü o əzəzil günəşin işığına da hazırlamalıyam.

Mereston *(Əsəbi tərzdə).* Bəli, siz haqlısınız.

Ledi Frederik. Yəqin, ananız sizdən dəhşətli narazıdı. Paradayn lap havalanıb. Gələn görüşümüzə ona «Paradayn dayı» kimi müraciət eləyəcəm. Qoy özünü elə də cavan bilməsin. Çarli, dünənki hərəkətinizə görə, təsəvvürünüzdə belə gəlməz ki, sizə necə minnətdaram. Siz əsl kişi hərəkəti etdininiz.

Mereston. Sizin dilinizdən bunu eşitməyə şadam.

Ledi Frederik *(Dönərək).* Mən dəhşətli görkəmdəyəm, eləmi?

Mereston. Nə danışırırsınız, heç də yox.

Ledi Frederik. Bu pudraya heyranam. Adamı heç vaxt darda qoymur. Bir gün Parisdə nəsə bir pudra almışdım. Elə ki süni işığın altına düşdüm, sifətimin rəngi dəyişib al bənövşəyi oldu. Siz təsəvvür eləyirsiniz? Belə sifətlə kim gəzə bilər?

Mereston. Yəqin ki, heç kim.

Ledi Frederik. Xoşbəxtlikdən, əynimdə yaşıl libas var idi. O vaxtlar yaşlla bənövşəyinin qarışığı dəbdəydi. Amma, hər halda, bənövşəyi çöhrə... Belə. Əsas məsələ budur. Artıq özümü gənc hiss eləyirəm. Bu da gəncliyin zərif bənövşəyi çaları. Amma, heyif, hər iki yanaq eyni rəngdə oldu. *(Merestona sarı dönərək)* Çarli, sizi bezdirmədim ki?

Mereston. Nə danışırırsınız.

Ledi Frederik. Mənə həmişə elə gəlir ki, yalnız bir yanağım boyananda müşahidələrim, xüsusən, qərribə olur. Yadımdadı, bir dəfə nahar vaxtı qəflətən gördüm ki, bir yanağım daha boyalıdır.

Mereston. Heç də yaxşı olmayıb.

Ledi Frederik. Çarli, siz necə də yaraşıqlısınız. Sizin belə gözəl olduğunuzu təsəvvür belə eləyə bilməzdim. Gənc, sütül, sizə quruca baxmağın özü adama həzz verir.

Mereston (*Çaşqın halda gülümsəyərək*). Siz belə hesab eləyirsiniz? Deyin görək, o çətin vəziyyətdən necə çıxdınız?

Ledi Frederik. Tale mənə qarşı mərhəmətli oldu. Sağımda qızılgül kimi açan bir əcnəbi diplomat, solumda zanbaq kimi solğun bir yepiskop əyləşmişdi. Diplomat bütün nahar boyu məni şübhəli tarixçələrə qonaq elədi. Təbii ki, bu səbəbdən də ona yaxın yanağım alışıb-yanırdı. Yepiskop isə qulağıma İst-Enddə keçirdiyi həyatından ehtiraslı məqamları pıçıldayırdı. Və bu sarıdan da həmin yanağımın təbəşir kimi ağappaq ağarmasında qərribə bir şey yox idi. (*Danışa-danışa yanaqlarını qızardır.*) İndi diqqətlə baxın, Çarli, görün mən bu bir cüt lələylə, yəni dodağımla ağılları necə başdan çıxaram. Dodaqlar gərək xoş, ürəkaçan rəngdə olsun, eləmi?

Mereston. Yəqin, üzə bu qədər çəkmək elə də yaxşı məşğuliyyət deyil?

Ledi Frederik. Mənim əziz dostum, qadın həyatı izzatlarla doludur! Amma məgər taleyin diqtəsiylə hərəkət etdiyini və özünü daha cazibədar görkəmə gətirdiyini fikirləşəndə ürəyin toxtaqlıq tapmırmı? Bəli, hərdən ürəkdən fırxırmaq istəyirsən, amma olmaz. Gülümsəyin, Çarli. Nəsə bu gün siz çılğın aşiqə qəti oxşamırsınız.

Mereston. Bağışlayın. Siz məndən nə gözləyirdiniz?

Ledi Frederik. Ehtiras dolu sözlər.

Mereston. Qorxuram, istənilən kimi alınmaya.

Ledi Frederik. Qorxulu bir şey yoxdu. Mən çoxdan özüm üçün müəyyənləşdirmişəm ki, kişi nə qədər güclü hisslər keçirsə, bir o qədər «ailə carçısı» üslubunda danışır.

Mereston. Siz axı bilirsiniz ki, mənim bu işlərdə təcrübəm çox azdı.

Ledi Frederik. Yaxşı, bu dəfə israr eləməyəcəm. Çünki sizin kəkilləriniz xoşuma gəlir. (*Ledi Frederik dərindən ah çəkir.*) İndi incə bir iş var. Qaşlarım. Kosmetikasız mən necə olardım? Axı məndə qaş deyilən şey, demək olar ki, yoxdu... Gözümün altında baxışlarıma kölgə salan tünd cizgiləri görmüsünüzmü?

Mereston. Düzünü desəm, görmüşəm.

Ledi Frederik (*Karandaşı əlinə alıb*). Bunu belə eləyirlər. Mənim əziz dostum, insanın iradəsinə uyğun – həm naz-qəmzə, həm ah-nalə, həm zəriflik, həm laqeydlik, tərəvət, ehtiras, hiylə bir sözlə, dünyada olan hər şey bu karandaşda cəmlənib. Gərək özünü tam cəmləyə biləsən. Əgər lap çox çalışsan, hesab elə ki, bütün gün puça çıxdı. Və siz nəfəsinizi belə dərmirsiniz. Hər dəfə öz üzərimdə işləyəndə bu sözləri xatırlayıram: «Bir az da və sən artıq məqsədə çatmısan, nəyisə azca düz eləmədinsə, məqsədin səni tərək edəcək! Belə! Bir azca da artır və dünyanın sənə sevgisi də artacaq». (*Güzgüyə baxaraq, dərindən nəfəs alır.*) Özümü onsəkkizyaşlı qız kimi hiss eləyirəm.

Məncə, nəticə əladı, deməli, gün uğurlu olacaq. Betsi, Betsi hər şey gözəl olacaq. Əzizim, kifayət qədər cazibədar xanımsan. Lap gözəl də demək olar... Amma şirin, şokalad-qadınlar mənim zövqümdə deyil. Gedim geyinim. (*Mereston qalxır*). Yox, siz əyləşin. Mən yataq otağına keçəcəm. İndi qayıdıram. (*Ledi Frederik pərdə arxasına keçir*.) Anjelika!

(*Qulluqçu daxil olur*.)

Qulluqçu. Bəli, miledi.

Ledi Frederik. Kosmetika stolunu sahmana salın.

Qulluqçu (*Əmrə müntəzir*). Oldu, miledi.

Ledi Frederik. Çarli, siqaret çəkə bilərsiniz.

Mereston. Çox sağ olun. Nəsə səhərdən əsəblərim yerində deyil.

Ledi Frederik. Bu, nədi! Anjelika, bura gəlin mənə kömək eləyin.

Qulluqçu. Gəlirəm, miledi. (*Çıxır*.)

Ledi Frederik. Axır ki.

(*Ledi Frederik çıxır. Kimanonu dəyişib və indi əynində yüngül ipək xalat var*.)

Ledi Frederik. İndi razı qaldınız?

Mereston. Hələ bir soruşursunuz da.

Ledi Frederik. Onda məhəbbətdən dəm vura bilərsiniz.

Mereston. Siz məni utandırırırsınız.

Ledi Frederik (*Gülərək*). Çarli, son iki həftə siz məhəbbətdən çox rahat danışdırdız. Özünüzlə elə göstərmək istəyirsiniz ki, eşq havalı sözlər daha sizi tərk edib?

Mereston. Mən bura gələndə minlərlə söz ağzımdan çıxmağa hazır vəziyyətdə idi, amma sizin ucbatınızdan hamısını külək apardı. Siz mənə indi cavab verəcəksinizmi?

Ledi Frederik. Nə cavab?

Mereston. Məgər sizə evlənmək təklifi etdiyimi unutmusunuz?

Ledi Frederik. Xeyr, yadımdadı. Amma siz axı bu təklifi şəraitə görə elədiniz. İndi ətrafda hər şey sakitləşəndən sonra onu təkrarlamaqı istəyirsiniz?

Mereston. Əlbəttə. Siz ki, mənim barəmdə yaxşı fikirdəsiniz.

Ledi Frederik. Siz ayıq başla da mənə evlənmək təklif eləyirsiniz?

Mereston. Bəli.

Ledi Frederik. Siz çox yaxşı oğlansınız, amma mən, sadəcə, yaramazın birisiyəm. Çünki sizin belə əzab çəkməyinizin baiskarıyam. Siz qiyamət oğlansınız.

Mereston. Cavabınızı gözləyirəm.

Ledi Frederik. Əzizim, mən artıq yarım saatdı cavab verirəm.

Mereston. Nə səpgidə?

Ledi Frederik. Məgər məndə həyatımı sizinlə bağlamağa azca meyl olsaydı, gözəlliyimin sandığını açıb bütün pambığını qabağına tökərdimmi? Hə, nə fikirləşirsiniz? Razılaşın ki, ağıl və sağlam düşüncə sarıdan mənə irad tutmaq olmaz. Əlbəttə ki, mən özüm barədə illüziyaları dağıtmazdım, ən azı bal ayının axırına qədər.

Mereston. Deməli, siz imtina eləyirsiniz?

Ledi Frederik. Məgər şad deyilsiniz?

Mereston. Yox, yox, yox.

Ledi Freerik (*Onun əlini əlinə alaraq*). Gəl ciddi olaq. Siz qiyamət, ürəyəyatımlı bir gəncsiniz. Mən sizə heyranam. Sizin iyirmi iki yaşınız var, mənim yaşım isə bircə yaradana bəllidir. Mənim xaç suyuna salındığım kilsə doğulduğum il yandı. Odur ki, heç özüm də bilmirəm, yaşım neçədi.

Mereston (*Gülərək*). Hadisə harada olub?

Ledi Frederik. İrlandiyada.

Mereston. Belə də bilirdim.

Ledi Frederik. İndi mən zülmə, ağlasığmaz əziyyətlərlə özümü cəmiyyət qarşısına layiqli görkəmdə çıxara bilirəm. Əlim hələ bir o qədər sütləşməyib, bəşəriyyətin kişi cinsinin sadələvh gözləri mənim təsviri sənətə nə qədər minnətdar olduğumu ayırd eləyə bilmir. On ildən sonra sizin otuz iki yaşınız olacaq. Əgər sizin həyat yoldaşınız olsam, mənim bütün həyatım cavanlıq görüntüsünü saxlamağa həsr olunmalıdır. Ölüm-dirim mübarizəsi. Siz, yəqin, zamana tabe olmaq istəməyən qırıq və sallaqyanaqlı, sifətləri laylay ənlilik içində itib-batan, daz başlarını gizlətdikləri əcaib pariklərdə olan əldən düşmüş qadınları az görməmişsiniz. Mütləq saman rəngində olan pırpız şinyon. Yadınıza salın, onların bu halına nə qədər gülmüsünüz, onların keçmiş gözəlliklərinin qalıqı sizdə ikrah hissi oyadır. Mən bu zavallılara ürək ağrısıyla baxıram. Axı mən də belə olacam. Və əgər yanımda sizin kimi bir tərəvətli gənc olacaqsa, insanlar qarşısına çıxmağa üzüm gəlməyəcək. Amma əgər sizin həyat yoldaşınız olmasam, qocalığı çox sakit qarşılayacam. Birinci ağ saçı dartıb qoparacam, ikincini də. Üçüncü peyda olanda təslim olub bütün ənlilik-kirşanımlı, karandaşımı oda atacam.

Mereston. Elə bilirsiniz, mənim sizə münasibətim dəyişəcək?

Ledi Frederik. Əziz dostum, mən bir an belə buna şübhə eləmirəm. Özün təsəvvür elə, həmişə işığa arxa çevirib oturan bir qadınla həyatını bağlamaq sənə nə verəcək? Birdən siz hərdən məni öpmək istədiniz?

Mereston. Tamamilə mümkündür.

Ledi Frederik. Qəti olmaz! Siz mənim sifətimin rəng qammasını pozarsınız. (*Mereston dərinədən ah çəkir.*) Ah çəkməyin, Çarli. Sizin mənə vurulmağınızın qarşısını almamaqla mən lap heyvanlıq elədim. Amma mən də insanam, sizin bu diqqətiniz mənə olmazın məmnunluq gətirirdi.

Mereston. Vəssalam?

Ledi Frederik. Mən çox təsirlənmişəm. Odur ki, öz imtinamla sizi sağaltmaq istəyirəm.

Mereston. Siz mənim ürəyimi parçalayırsınız.

Ledi Frederik. Əzizim, mən düz on beş yaşından kişilərdən bu sözü eşidirəm, amma hələ bu vaxtacan nəticə kimi onlardan hansısa birinin nəinki ürəyinin parçalandığını, hətta iştahının qaçdığını belə görməmişəm.

Mereston. Yəqin, siz bunu uşaq vurğunluğu kimi qəbul eləyirsiniz?

Ledi Frederik. Oğlanın məhəbbəti kişinin məhəbbətindən güclü ola bilər. Bunu bilməyə ağımlı çatır. Əgər sizin hissləriniz mənə gülməli görünsəydi, belə məmnun qalmazdım.

Mereston. Bu, mənim yaramı sağaltmır. Sizin mənə vurduğunuz yara çox dərinə.

Ledi Frelerik. O, tez bir zamanda qaysaq bağlayacaq. Siz öz yaşdınız olan gözəl bir qıza vurulacaqsınız. Onun yanaqları ənlük-kirşanın yox, gəncliyin hesabına qızaracaq, gözləri cidd-cəhdlə rəngləndiyinə yox, sizə aşiq olduğuna görə par-par yanacaq.

Mereston. Amma mən sizə kömək etmək istəyirəm. Siz çox çətin vəziyyətə düşmüşünüz. Ancaq mənimlə nikah işləri yoluna qoya bilər.

Ledi Frederik. Əzizim, qurban etmək lazım deyil. Çətinlik qadınların alın yazısıdır. Onlar belə şeylərə öyrəncəlidir.

Mereston. Bəs mən sizin üçün nə etmək bilərəm?

Ledi Frederik. Heç nə, əzizim. Bu dünyədən birtəhər çıxacam. Birinci dəfə deyil ki. Mənim üçün narahat olma.

Mereston. Siz çox fərasətlisiniz.

Ledi Frederik. Deməli, danışdıq? Siz fikir etməyəcəksiniz ki?

Mereston. Çalışacağam.

Ledi Frederik. Məmnuniyyətlə, sizin alınınızı bir mötəbər öpüşə qonaq etməyirdim, amma qorxuram izi qalar.

(Lakey daxil olur və Paradayn Fouldsun gəlişini xəbər verir.)

Foulds. Mane olmadım?

Ledi Frederik. Xeyr. Biz söhbəti yekunlaşdırdıq.

Foulds. Əgər hansısa bir insan dünyada ən yaxşı qadının kim olduğunu bilmək istəsə, yanıma göndərin. Mən düzgün cavabı ona verə bilərəm.

Ledi Frederik *(Merestonun əlini tutaraq).* Siz, sadəcə, çox sevimlisiniz. Xudahafiz.

Mereston. Xudahafiz. Xeyirxahlığınıza görə çox sağ olun.

(Çıxır.)

Foulds. Qarşımda gələcək gəlinmi dayanıb?

Ledi Frederik. Paradayn dayı, niyə soruşursunuz?

Foulds. Sadəcə, bilmək istəyirəm, başqa səbəb yoxdu.

Ledi Frederik. Təəssüf ki, tapa bilmədin.

Foulds. Sən ona rədd cavabı verdin?

Ledi Frederik. Bəli.

Foulds. Bəs onda nədən bizə bu boyda əsəb gərginliyi vermişdin?

Ledi Frederik. Çünki siz mənim şəxsi həyatıma qarışırdınız. Bu imkan mən heç kimə vermərəm.

Foulds. Bu qız necə də dəyməduşərdi.

Ledi Frederik. Məni kürsüyə qaldırıb özünü donumun ətəyini öpməyə layiq bilmədiyini bəyan edən bir oğlana ərə gedəcəyimi təxmin etmək... Düzü, sən o qədər də səfeh deyilsən.

Foulds. Bu təxminə nə səfehlik var?

Ledi Frederik. Əziz Paradayn, qüssədən ölmək – intiharın bu üsulu məni təmin eləmir. Bu dünyada aşiq olmaqdan pis yalnız bir azar var.

Foulds. O nə azardır elə?

Ledi Frederik. Kiminsə sənə aşiq olması.

Foulds. Bu azardan mən ömrüm boyu əzab çəkmişəm.

Ledi Frederik. Təsəvvür elə ki, bunun axırı nə ola bilərdi. Çarlinin özü üçün müəyyənləşdirdiyi ideala uyğun gəlmək. Mənim axı o zirzibil üsulların ucbatından saçım bir həftədən sonra nə günə düşəcəkdə! Amma mənə necə də pərəstiş eləyirlər! Dərdə bax! Bütün günü üzümdə maska gəzdirməliyəm. Onu şoka salmaq təhlükəsindən qaçmaq üçün mən olduğum kimi görünə bilmərəm. Amma nə qədər çalışsam da, illüziyalar bir-birinin ardınca dağılacaqdı. Ağzıgöyçəklər də yardımçı olacaqdılar. Və günlərin bir günü o başa düşəcəkdə ki, mən heç də ilahi varlıq yox, adi bir qadınam, başqalarından elə də fərqlənmirəm.

Foulds. Deməli, sənin məntiqin aydındı. Bəyəndiyin istənilən adama ərə get, tək cə sevdiyindən başqa.

Ledi Frederik. Məgər mənə sevən, eyni zamanda büsbütün tanıyan adam tapa bilmərəm. Qoy o, mənə mükəmməllik mücəssəməsi hesab eləməkdənsə, bütün zəif yerlərimi bilsin və buna boş yanaşsın.

Foulds. Haradan bilirsən ki, o gənci yolundan biryolluq döndərdin?

Ledi Frederik. Mən ciddi ölçülər götürdüm. Onu sağaltmaq istəyirəm. Mən məmnuniyyətlə ona ürəyimi tam çılpalıqla göstərə bilərdim, amma bu mümkün deyil. Odur ki, ona başqa yerimi...

Foulds (*Sözünü kəsərək*). Necə?

Ledi Frederik (*Gülərək*). Axıra qədər göstərmədim. Əynimdə xalat var idi, başqa şeylər də var idi. Amma ona imkan yaratdım ki, bura gəlib mənə kosmetikasız görə bilsin. Əyləşib yanağımı necə boyadığıma baxırdı.

Foulds. Və o gənc axmaq elə bildi ki, səndə bu cidd-cəhdlə üzünə sürtdüyün boyadan başqa bir şey yoxdu, hə?

Ledi Frederik. O, özünü ləyaqətli apardı. Amma mənə elə gəldi ki, rədd cavabımdan sonra, elə bil, onun çiyindən ağır yük götürüldü.

(*Qapı döyülür.*)

Cerald (*Çöldən*). Olar?

Ledi Frederik. Gəlin.

(*Cerald, Rouz və admiral daxil olur.*)

Cerald (*Həyəcanla*). Admiral əsl kişiymiş. Mən ona hər şeyi danışdım.

Ledi Frederik. Söhbət nədən gedir? Sabahınız xeyir, admiral.

Admiral. Sabahınız xeyir.

Cerald. Mən hər şeyi açıb-tökdüm. Rouza hər şeyi danışdım.

Rouz. Biz birlikdə atamın yanına yollandıq.

Cerald. Mənim Montqomeriyə doqquz yüz funt borcum olduğunu ona dedik.

Rouz. Elə bilirdik, atam dünyanı qatıb-qarışdıracaq.

Cerald. Elə hay-küy salacaq ki, ölümlər qəbirdən xortlayacaq.

Rouz. Amma o, bir kəlmə də demədi.

Cerald. Sanki bu, ən xoş bir şeymiş.

Ledi Frederik (*Əlləriylə qulaqlarını tutur*). İlahi, sakit ol, hər şeyi mənə ətraflı

başə sal.

Cerald. Əzizim, təsəvvür eləyirsənmi, ürəyim necə yüngülləşdi.

Rouz. Mən görürdüm ki, Ceraldı nəşə dərəcədə sıxır. Odur ki, həqiqəti ondan dartıb qopardım.

Cerald. Bu zalımın caynağından çıxmaq necə də xoşbəxtlikdi.

Rouz. İndi biz rahat, xoşbəxt həyat sürərik.

(Bütün bu müddət ərzində admiral nəşə söz demək istəyir, amma elə ağzını açan kimi kimsə onun sözünü kəsir.)

Admiral. Mumlayın. *(O hıqqanır.)* Ömrümdə belə cütlük görməmişəm.

Ledi Frederik. Admiral, zəhmət olmasa, izah eləyin. Heç nə anlamıram. Bu iki qərribə məxluq nəşə müəmmalı danışır.

Admiral. Onlar yanıma gəlib dedilər ki, Montqomeriyə doqquz yüz dollar borcu olması haqqında Cerald öz dilindən iltizam yazıb. O da həmin sənədlə sizi şantaj eləyir.

Foulds. Doğrudan?

Ledi Frederik. Bəli.

Admiral. Mən bir dəfə də onun üzünü görməmişəm. Amma sizin onunla nikaha girməyinizi tələb etdiyini, əks təqdirdə, Ceraldın bütün sənədlərini əlindən alacağını eşidib biləndə dedim ki...

Foulds. Adamda əclaflığa bax!

Admiral. Siz haradan bildiniz?

Foulds. Özüm də belə deyərdim.

Cerald. Admiral özünü əsl kişi kimi apardı. O, mənə həmin məbləğdə qəbz verdi, mən də onu elə indicə Montqomeriyə göndərdim.

Ledi Frederik. *(Admiralın əlini əlinə alaraq).* Necə xeyirxah bir hərəkət! Siz ağır günündə Ceralda yardım əlinizi uzatdığınıza görə heç vaxt peşman olmayacaqsınız.

Admiral. Sizinlə təklildə bir-iki kəlmə danışmaq olarmı?

Ledi Frederik. Əlbəttə. *(O birilərə)* Üzr istəyirəm.

Foulds. Biz eyvana çıxarıq.

Admiral. Sizi narahat elədiyimə görə üzr istəyirəm. Heç üçcə dəqiqə də vaxtınızı almayacam.

(Cerald, Rouz və Foulds eyvana çıxır.)

Ledi Frederik *(Onlar gedəndən sonra).* Eşidirəm.

Admiral. Sizə sözüm odur ki, Ceraldı bəyənirəm, amma onu istiqamətləndirmək lazımdı. Nə dediyimi anlayırsınızmı?

Ledi Frederik. Şübhəsiz ki, o, həmişə sizin məsləhətlərə qulaq asacaq.

Admiral. Ona qadın məsləhəti də lazımdı. Əgər biz ikimiz gücümüzü birləşdirsək, onu istənilən qəzavü-qədərdən qoruya bilərik, eləmi?

Ledi Frederik. Mən siz çağırən kimi dərhal yanınıza gəlməyə hazıram. Məsləhət verməyi xoşlayıram, amma dəqiq biləndə ki, qulaq asan olmayacaq.

Admiral. Mən həmişəlik yaxınlıq istəyirəm. Niyə axı siz mənim həyat yoldaşım olmayasınız?

Ledi Frederik. Mənim əziz admiralım!

Admiral. Belə cazibədar qadın tək yaşamamalıdır: yoxsa başına mütləq nəşə bir iş gələcək.

Ledi Frederik. Bu, çox xoş təklifdi, admiral, amma...

Admiral. Mən sizdən ötrü çox qocayam?

Ledi Frederik. Əlbəttə, yox. Siz yaşınızın ən çiçəklənən dövründəsiniz.

Admiral. Şübhəniz olmasın ki, bu qoca köpəkdə həyat eşqi hələ də aşib-daşır.

Ledi Frederik. Buna mənim şəkk-şübhəm yoxdu.

Admiral. Bəs onda sizə nə mane olur?

Ledi Frederik. Çoxuşaqlılıq perspektivi sizi qorxutmur ki?

Admiral. Nə?

Ledi Frederik. Təkcə mən özüm yox, uşaq-muşaqlar, ev adamları hamısı sizin olacaq.

Admiral. Bu haqda heç düşünməmişəm.

Ledi Frederik. Üstəlik, siz Rouzun atası, mən də Ceraldın bacısıyam. Əgər biz evlənsək, öz qardaşımın qaynanası olacam, qızlığım da mənim gəlinim olacaq. Öz qızınız sizin, təxminən, baldızınız olacaq, kürəkəniniz də sizin ata nəsihətlərinizi məmnuniyyətlə yerinə yetirəcək:

Admiral (*Həvəsdən düşmüş halda*). Nə?

Ledi Frederik. Bilmirəm, Bibliya belə şeylərə icazə verir, ya yox, amma bütün hallarda bu həddən ziyadə günahdı.

Admiral. Deyim ki, fikrimi dəyişdim, onların nikahına icazə vermirəm?

Ledi Frederik. Yox, onda axı bizim... günah eləməyə imkanımız olmayacaq.

Admiral. Mən bu haqda fikirləşmədim. Siz haqlısınız.

Ledi Frederik. Mənə acığınız tutmasın. Sizin təklifiniz mənə çox xoşdu, sizə ürəkdən minnətdaram.

Admiral. Yaxşı, yaxşı, nə danışırırsınız. Sadəcə, fikirləşdim ki, belə olsa, yaxşıdı.

Ledi Frederik (*Çağırır*). Cerald, bura gəlin. (*Onlar daxil olurlar.*) Biz hər şeyi danışdıq.

Cerald. Hər şey qaydasındadı?

Ledi Frederik. (*Admirala baxaraq*). Az-çox.

Admiral (*Mızıldanır*). Az-çox.

(*Ledi Frederikin lakeyi daxil olur.*)

Lakey. Kapitan Montqomeri sizi görmək istəyir.

Ledi Frederik. Onu tamam unutmuşam.

Cerald. Qoy onunla özüm danışım.

Ledi Frederik. Yox, mən daha ondan qorxmuram. O daha sənin üçün təhlükə deyil. Qalan şeylər isə cəhənnəm olsun.

Cerald. Onda ona da deyəcəm, cəhənnəm olsun.

Ledi Frederik. Yox, hər şeyi özüm ona deyəcəm. (*Lakeyə*) Kapitan Montqomerini bura çağırın.

Lakey. Oldu, miledi. (*Çıxır.*)

Ledi Frederik. (*Yeyin addımlarla var-gəl edir.*) Hər şeyi özüm ona deyəcəm.

Foulds. Sakitləş, Betsi.

Ledi Frederik (*Ritmik səslə*). Sakitləşən deyiləm.

Foulds. Unutma ki, sən kübar xanımsan.

Ledi Frederik. Mane olma. Mən dünən ciddi qadını oynayırdım. Bu rol mənlik deyil.

(Lakey daxil olub Kapitan Montqomerinin gəlişini xəbər verir və ardınca kapitan Montqomeri daxil olur.)

Lakey. Kapitan Montqomeri. (*Çıxır.*)

Kapitan Montqomeri. Salam (*Aydın görünür ki, o, otaqda bu qədər adam olmasına heyrlənib.*)

Ledi Frederik (*Xoş səslə*). Burada əməlli-başlı ziyafətdi, eləmi?

Kapitan Montqomeri. Elədi ki, var. (*Pauza*). Ümid edirəm, mənim belə erkən gəlişim sizə mane olmadı?

Ledi Frederik. Elə bir şey yoxdu. Siz görüşü onsuz da birin yarısına təyin etmişdiniz.

Kapitan Montqomeri. Ümid eləyirəm, mənə yaxşı xəbərləriniz var.

Ledi Frederik. Kapitan Montqomeri, sizin bura nəyə görə gəldiyinizi buradakıların hamısı bilir.

Kapitan Montqomeri. Mənə elə gəlir, aramızdakı məsələni çölə çıxarmağa lüzum yox idi.

Ledi Frederik (*Çox nəzakətlə*). Siz mənə evlənmək təklifi eləmisiniz. Məgər burada utanmalı bir şey var?

Kapitan Montqomeri. Çox təəssüf edirəm ki, siz burada gülmək üçün səbəb tapırsınız.

Ledi Frederik. Xeyr, səbəb yoxdu. Mənim fikrimcə, həyasızlıq gülüşə səbəb ola bilməz.

Kapitan Montqomeri (*Çaşqınlıqla*). Nə, nə?

Ledi Frederik. Siz mənim qardaşımdan məktub almısınız. Həmin məktub ən aydın cavabdı. Özünüz bilməliydim ki, mən qərarımı dəyişməyəcəyəm.

Kapitan Montqomeri. Hansı məktub? Başa düşmürəm.

Cerald. Səhər borclu olduğum məbləğdə qəbzi də həmin məktubun içinə qoyub sizə göndərmişəm.

Kapitan Montqomeri. Mən heç nə almamışam.

Cerald. Deməli, o məktub sizi mehmanxanada gözləyir.

(Kapitan Montqomeri susub fikirli-fikirli ətrafdakılara baxır.)

Ledi Frederik. Daha sizi saxlamaq istəmirəm.

Kapitan Montqomeri (*Gülərək*). Mən hələ hər şeyi deməmişəm. Unutmamısınız ki, iki veksəl üzrə ödəmənin müddəti məhz bu gün tamam olur? İcazə verin, sizə göstərim.

(Cibindən kağızları çıxarır.)

Ledi Frederik. Təəssüf ki, mən ödəmə apara bilməyəcəyəm, ən azı bu gün mümkün deyil.

Kapitan Montqomeri. Amma mən gözləyə bilmərəm. Ödəməli olacaqsınız.

Ledi Frederik. Bir də deyirəm, bu mümkün deyil.

Kapitan Montqomeri. Onda sizi məhkəməyə verəcəyəm.

Ledi Frederik. Özün bilən məsləhətədi.

Kapitan Montqomeri. Nəticəni təsəvvürünüzdə gətirirsinizmi? Adamın müflis elan olunmağında yaxşı bir şey yoxdu.

Ledi Frederik. Hər halda, bu, hiyləgər sələmçinin arvadı olmaqdan yaxşıdır.

Foulds. Bu qəribə kağızlara baxmaq olarmı?

Kapitan Montqomeri. Buyurun. (*Nəzakətlə*) Mən kiminsə xətrinə dəymək istəmədim.

Foulds. Xeyirxah məqsədlər cəhənnəmə körpü salmaq üçündü. Deməli, üç min beş yüz funt. Belə xırda məbləğdən ötrü bu irilikdə hay-küy yaratmağa dəyərmə?

Kapitan Montqomeri. Bu pul mənə təcili lazımdı.

Foulds (*İstehzayla*). Belə varlı bir insana?

Kapitan Montqomeri. Hətta varlıların da müvəqqəti çətinlikləri olur.

Foulds. Onda xahiş eləyirəm, bircə dəqiqə dözsəsiniz. (*Stol arxasına keçib qəbz yazır.*) Maliyyə çətinliklərinin girdabında olan milyonçu. Necə də nəfəskəsən və effektiv bir mənzərə.

Ledi Frederik. Paradayn!

Foulds (*Qəbzi verərək*). Ser, elə bilirəm, məsələ həll olundu. O veksellərin əvəzinə bu qəbzi təklif eləyirəm.

Kapitan Montqomeri. Lənət şeytana, sizi tamam unutmuşam.

Foulds. Sizə, yəqin, məlumdu ki, qadınlar olan yerdə qaba söz işlətməzlər.

Kapitan Montqomern (*Qəbzə baxıb*). Məncə, qəbz qaydasındadır.

(*Paradayn qapıya yaxşılaşıb açır.*)

Foulds. Bu pəncərə, bu da qapı – hansını seçirsiniz?

(*Kapitan Montqomeri lal-dinməz ona baxır, sonra çiyinlərini çəkib çıxır.*)

Ledi Frederik. Paradayn, sənə afərin!

Cerald. Siz bizi xilas necə də etdiniz!

Foulds. Boş şeydi. Effekt yaratmaq həvəsi mənim zəif yerimdi. Teatr jestləri üçün ölürəm.

Ledi Frederik. Mən heç vaxt sənə borcundan çıxma bilmərəm, Paradayn.

Foulds. Əzizim, mənim başım elə küt deyil ki, bunu şəkk eləsin.

Admiral. Di haydı, mən başmaq seyrinə çıxmalıyam.

Ledi Frederik. Rouzla Cerald da sizinlə gəzər. Nahardan əvvəl görüşərik.

Admiral. Əlbəttə, əlbəttə.

(*Admiral, Rouz və Cerald çıxır. Ledi Frederik Paradayna yaxınlaşıb əlindən tutur.*)

Ledi Frederik. Çox sağ ol. Sən əsl dostsan.

Foulds. İlahi, sənə gözlərin necə də bərq vurur.

Ledi Frederik. Bu, sadəcə, belladonnadır¹.

¹ Belladonna – gül növü

Foulds. Əzizim, mən bacım oğlu qədər sadəlövh deyiləm.

Ledi Frederik. Niyə belə elədin?

Foulds. Bilirsənmi, minnətdarlıq nə olan şeydir?

Ledi Frederik. Bu, gələcək yaxşı günlərə ümidlə keçmiş günlərə sağ ol deməkdir.

Foulds. Dünən sən mənim bacımı diri-diri basdıra bilərdin. Hətta özü də səni buna təhrik eləyirdi. Amma sən o lənətgəlmiş məktubları yandırmağı üstün tutdun.

Ledi Frederik. Əziz Paradayn, ürəyimin genişliyi qarşısında həmişə aciz qalıram. Gələcək yaxşı günləri neyləyək?

Foulds. Məsələn, kapitalın beş faizi.

Ledi Frederik. Başa düşə bilmirəm, niyə axı sən elə hey əlimi sıxırsan?

Foulds. Elə bu da məsələnin bir tərəfidir. Bu cür nizamsız həyat təzi səni bezdirməyib?

Ledi Frederik. Əzizim, bezdirib də sözdü. Elə bezdirib ki... Mən artıq bu yer üzündən qaçıb bir sərgərdan komasında gizlənmək istəyirəm.

Foulds. Təsəvvür elə ki, mən də o gündəyəm. Bu günlərdə mən Park-Leyndə bir daxma kirələmişəm.

Ledi Frederik. Sərgərdan üçün münasib yerdir: hörmətlidir, amma o qədər vəhşi yer deyil.

Foulds. Mən orada gizli və sakit həyat sürmək niyyətindəyəm, yediyim də ancaq qurudulmuş bitki kökləri olacaq.

Ledi Frederik. Amma o yeməkləri yaxşı bir fransız aşbazı hazırlayacaq. Bu, tamam başqa məsələ.

Foulds. Mənə qoşulmaq istəyirsən?

Ledi Frederik. Mən?

Foulds. Hə, sən.

Ledi Frederik. Bu gün mənim də ən uğurlu günümdü. Daha bir eşq elanı.

Foulds. Belə çıxır.

Ledi Frederik. Bir səhərə dördüncü təklif.

Foulds. Belə görünür, «yox» sözünü çox tez-tez deməli olmusan.

Ledi Frederik. Səhər onda yanıma gəl, mənim necə qrimləndiyimə tamaşa elə.

Foulds. Elə bilirsən, bu, məni qorxudacaq? Elə bilirsən, süni rənglərin içində itibbatmış o sifətin arxasında ürəyimə doğma Betsinin gizləndiyindən xəbərim yoxdumu? Saf və təmizqəlbli Betsim!

Ledi Frederik. Sentimentallıq lazım deyil, mən indi ağlayacam.

Foulds. Deməli?

Ledi Frederik (*Azca titrək səslə*). Paradayn, doğrudanmı, bütün bu illərdən sonra sən hələ də məni sevirsən?

Foulds. Hə. (*Ledi Frederik dodaqları əsə-əsə ona baxır. Foulds əlini ona uzadır və Ledi Frederik özünü saxlaya bilməyərək onun sinəsinə qısıılır.*) Axmaqlıq eləmə, Betsi... bilirəm, bircə saniyədən sonra deyəcəksən ki, mən sənin sevdiyin yeganə kişiyəm.

Ledi Frederik. (*Başını qaldırıb gülərək*). Olmaz axı... Bəs sənin bacın nə deyər?

Foulds. Ona deyərəm ki, bu, Çarlını sənin caynağından qurtarmaq üçün yeganə yol

idi.

Ledi Frederik. Nə?

Foulds. Ona görə də səni özüm almalı oldum.

Ledi Frederik (*Üz-gözünü turşudur*). Heyvərə!
(*Foulds Ledi Frederikin dodaqlarından öpür.*)